

Zvládání psychické zátěže a systém odborné péče pro příslušníky Hasičského záchranného sboru České republiky

Terezie Šošková

Bakalářská práce
2024

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně
Fakulta logistiky a krizového řízení

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně
Fakulta logistiky a krizového řízení
Ústav ochrany obyvatelstva

Akademický rok: 2023/2024

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

(projektu, uměleckého díla, uměleckého výkonu)

Jméno a příjmení: Terezie Šošková
Osobní číslo: L21669
Studijní program: B1032A020002 Ochrana obyvatelstva
Forma studia: Prezenční
Téma práce: Zvládnutí psychické zátěže a systém odborné péče pro příslušníky Hasičského záchranného sboru České republiky

Zásady pro vypracování

- Na základě dostupných zdrojů zpracujte teoretickou analýzu dané problematiky.
- Pomocí vhodně zvolených metod proveďte výzkum.
- Na základě provedené analýzy navrhněte případná doporučení.

Forma zpracování bakalářské práce: **tištěná/elektronická**

Seznam doporučené literatury:

1. KOŽINOVÁ, Dagmar. *Jak zvládnout stres a posílit odolnost* [online]. Praha: Grada Publishing, © 2022 [cit. 2023-11-06]. ISBN 978-80-271-4992-6. Costupné z: <https://www.bookport.cz/e-kniha/jak-zvladnout-stres-a-posilit-odolnost-1496880/>
 2. MCINTOSH, Diane, Jonathan HOROWITZ a Meghan KAYE. *Stress: the psychology of managing pressure*. London: Dorling Kindersley Limited, 2018. ISBN 978-0-2412-8627-2.
 3. VODÁČKOVÁ, Daniela a kol. *Krizovcí intervence*. 4. aktualizované vydání. Praha: Portál, 2020. ISBN 978-80-262-1704-6.
- Další odborná literatura dle doporučení vedoucí bakalářské práce.

Vedoucí bakalářské práce: **Mgr. Petra Trechová**
Ústav krizového řízení

Datum zadání bakalářské práce: **1. prosince 2023**

Termín odevzdání bakalářské práce: **3. května 2024**

L.S.

doc. Ing. Zuzana Tučková, Ph.D.
děkanka

prof. Ing. Dušan Vičar, CSc.
ředitel ústavu

V Uherském Hradišti dne 4. prosince 2023

PROHLÁŠENÍ AUTORA BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

Beru na vědomí, že:

- bakalářská práce bude uložena v elektronické podobě v univerzitním informačním systému a dostupná k nahlédnutí;
- na moji bakalářskou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, zejm. § 35 odst. 3;
- podle § 60 odst. 1 autorského zákona má Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně právo na uzavření licenční smlouvy o užití školního díla v rozsahu § 12 odst. 4 autorského zákona;
- podle § 60 odst. 2 a 3 autorského zákona mohu užít své dílo – bakalářskou práci nebo poskytnout licenci k jejímu využití jen s předchozím písemným souhlasem Univerzity Tomáše Bati ve Zlíně, která je oprávněna v takovém případě ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které byly Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně na vytvoření díla vynaloženy (až do jejich skutečné výše);
- pokud bylo k vypracování bakalářské práce využito softwaru poskytnutého Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně nebo jinými subjekty pouze ke studijním a výzkumným účelům (tj. k nekomerčnímu využití), nelze výsledky bakalářské práce využít ke komerčním účelům;
- pokud je výstupem bakalářské práce jakýkoliv softwarový produkt, považují se za součást práce rovněž i zdrojové kódy, popř. soubory, ze kterých se projekt skládá. Neodevzdání této součásti může být důvodem k neobhájení práce.

Prohlašuji,

- že jsem na bakalářské práci pracoval samostatně a použitou literaturu jsem citoval. V případě publikace výsledků budu uveden jako spoluautor.
- že odevzdaná verze bakalářské práce a verze elektronická nahraná do IS/STAG jsou obsahově totožné.

V Uherském Hradišti, dne: 30.4.2024

Jméno a příjmení studenta: Terezie Šošková

.....
podpis studenta

ABSTRAKT

Bakalářská práce se zabývá komparací způsobů zajištění psychologické péče pro příslušníky hasičských sborů České republiky a Kanady. Práce je rozčleněna na teoretickou a praktickou část. V teoretické části se práce soustřeďuje na představení legislativního rámce, Hasičského záchranného sboru České republiky, psychické zátěže a jejích specifíků, jež se mohou projevit u příslušníka Hasičského záchranného sboru České republiky a základní terminologie spjaté se současně nastaveným systémem psychologické péče. Navazující praktická část práce seznamuje s metodami, které zabezpečují psychickou péči pro hasiče v jednotlivých státech. Součástí je komparace sledovaných států. Pro sběr dat byla použita metoda polostrukturovaných rozhovorů, a také čerpání informací z dohledaných tak z poskytnutých tištěných či elektronických zdrojů. Výsledkem bakalářské práce je vyhodnocení komparace jednotlivých způsobů vytyčených států ve formě diskuse a návrhových doporučení.

Klíčová slova: Hasičské sbory, komparace, psychická zátěž, psychologická péče

ABSTRACT

The bachelor thesis deals with a comparison of the methods of providing psychological care for members of fire brigades in the Czech Republic and Canada. The thesis is divided into theoretical and practical parts. In the theoretical part, the thesis focuses on the introduction of the legislative framework, the Fire Rescue Service of the Czech Republic, psychological stress and its specifics, which may manifest themselves in a member of the Fire Rescue Service of the Czech Republic and the basic terminology associated with the currently set system of psychological care. The following practical part of the work introduces the methods that ensure psychological care for firefighters in individual states. It includes a comparison of the states under study. The method of semi-structured interviews was used for data collection, as well as drawing information from traced from both print and electronic sources. The result of the bachelor thesis is an evaluation of the comparison of the different ways of the highlighted states in the form of a discussion and proposal recommendations.

Keywords: Comparisons, Fire Departments, psychological care, psychological stress

Ráda bych touto cestou poděkovala vedoucí mé bakalářské práce paní Mgr. Petře Trechové za cenné rady, připomínky a vstřícnost při vedení celé mé bakalářské práce. Také děkuji odborníkům z praxe za cenné informace a ochotu mi pomoci se zpracováním, vybraným členům mé rodiny za oporu a v neposlední řadě Michalovi Širůčkovi za trpělivost, oporu a velkou nápomoc během zpracování bakalářské práce.

Prohlašuji, že odevzdaná verze bakalářské/diplomové práce a verze elektronická nahraná do IS/STAG jsou totožné.

OBSAH

ÚVOD	9
I TEORETICKÁ ČÁST	10
1 LEGISLATIVNÍ RÁMEC	11
2 HASIČSKÝ ZÁCHRANNÝ SBOR ČESKÉ REPUBLIKY	13
2.1 INTEGROVANÝ ZÁCHRANNÝ SYSTÉM.....	13
2.2 POVINNOSTI PŘÍSLUŠNÍKA SBORU.....	15
2.3 POŽADAVKY NA PŘÍSLUŠNÍKA SBORU PRO PŘIJETÍ.....	15
3 PSYCHICKÁ ZÁTĚŽ	16
3.1 DEFINICE PSYCHICKÉ ZÁTĚŽE A JEJÍ DĚLENÍ.....	16
3.2 SPOUŠTĚČE PSYCHICKÉ ZÁTĚŽE.....	17
3.3 TYPICKÉ REAKCE NA PSYCHICKOU ZÁTĚŽ V PŘÍPADĚ HASIČE.....	18
4 SPECIFIKA PSYCHICKÉ ZÁTĚŽE U PŘÍSLUŠNÍKŮ HASIČSKÉHO ZÁCHRANNÉHO SBORU ČESKÉ REPUBLIKY	20
4.1 STRES.....	20
4.2 PSYCHICKÁ ODOLNOST.....	21
4.3 POSTTRAUMATICKÁ STRESOVÁ REAKCE.....	21
4.4 SYNDROM VYHOŘENÍ.....	22
5 ZÁKLADNÍ TERMINOLOGIE SOUČASNĚ NASTAVENÉHO SYSTÉMU PSYCHOLOGICKÉ PÉČE	23
5.1 DEFUSING.....	25
5.2 DEBRIEFING.....	26
II PRAKTICKÁ ČÁST	29
6 DESIGN VÝZKUMU	30
6.1 CÍL VÝZKUMU.....	30
6.2 METODY VÝZKUMU.....	30
7 SOUČASNÁ ODBORNÁ PSYCHOLOGICKÁ PÉČE PRO HASIČE ČESKÉ REPUBLIKY A KANADY	32
7.1 PSYCHOLOGICKÁ PÉČE PRO HASIČE V ČESKÉ REPUBLICE.....	32
7.2 PSYCHOLOGICKÁ PÉČE PRO HASIČE V KANADĚ.....	36
8 DISKUSE	42
8.1 KOMPARACE.....	42
8.2 NÁVRHOVÁ DOPORUČENÍ.....	44
ZÁVĚR	45
SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY	47

SEZNAM POUŽITÝCH SYMBOLŮ A ZKRATEK	53
SEZNAM OBRÁZKŮ	54
SEZNAM TABULEK.....	55
SEZNAM PŘÍLOH.....	56

ÚVOD

Příslušníci hasičských sborů jsou neocenitelnou součástí jež zabezpečuje jejich fungování. Zabezpečují nejen ochranu zdraví a života osob, zvířat a majetku před požáry, ale též zasahují i u dalších mimořádných událostí, jež by je mohli ohrozit. Tyto události však mohou mít negativní dopady na jejich psychické zdraví, jež je v současném světě stále více probíráno. Vyplývají zde otázky, jak je zajišťována odborná psychologická péče pro zaměstnance, jež tyto činnosti vykonávají? Je tato péče adekvátně a vhodně nastavena, případně jak jsou s poskytováním jiné státy?

Důvodem, proč si autorka toto téma vybrala, bylo, že ji dlouhodobě zajímá problematika duševního zdraví. V návaznosti na studovaný program autorka chtěla tyto dvě problematiky propojit. Jejím zájmem bylo dozvědět se a pochopit, jak je tato péče zajištěna pracovníkům, kteří jsou v intenzivním kontaktu s událostmi, které můžou mít negativní účinky na jejich psychické zdraví. Kromě zmíněného ji zajímalo také to, jak jsou na tom s poskytováním psychologické péče ostatní státy v zahraničí. Proto byl pro komparaci vybrán stát Kanada, který není přímým sousedem České republiky.

Teoretická část bakalářské práce seznamuje s významnými teoretickými informacemi potřebnými pro uvedení do problematiky. Jsou zde uvedeny poznatky o legislativním rámci, Hasičském záchranném sboru v České republice, psychické zátěži, specifických účincích psychické zátěže na zaměstnance pracující pro Hasičský záchranný sbor a o základní terminologii nezbytné pro správné pochopení navazující části. Praktická část poté seznamuje s vybranými metodami, jež jsou v práci použity a do hloubky popisuje jednotlivé systémy nastavených pro zajišťování psychologické péče příslušníkům hasičských sborů ve sledovaných státech Česká republika a Kanada. Na základě dat, jež byly shromážděny a sepsány v práci, byla provedena komparace. Výsledky z metody komparace jsou představeny za pomoci diskuse, ze které následně vycházejí návrhová doporučení pro zlepšení.

Cílem bakalářské práce je navrhnout případná doporučení pro zlepšení stávajících metod zabezpečení psychologické péče pro příslušníky hasičských sborů jednotlivých států na základě provedené analýzy z tištěných, elektronických či jiných zdrojů

Pro sběr dat byla užita metoda polostrukturovaných rozhovorů s odborníky z praxe, jež se zabývají zkoumanou problematikou. Data byla použita pro vyhotovení metody komparace, jež je stěžejní metodou výzkumu. V práci byl pro překlad využit překladač DeepL.

I. TEORETICKÁ ČÁST

1 LEGISLATIVNÍ RÁMEC

S ohledem na zadané téma bakalářské práce je nezbytné vymezit základní legislativní rámec a další důležité dokumenty, které se úzce váží k zadanému tématu a tudíž jsou nezbytnou součástí řešené problematiky.

Zákon č. 239/2000 Sb., o integrovaném záchranném systému

Na zákonu o integrovaném záchranném systému (dále v textu jen „*IZS*“) se Parlament usnesl dne 28. 6. 2000, který následně vešel v platnost dne 9. 8. 2000 a účinnosti nabyl dne 1. 1. 2001. Zmíněný zákon je rozdělen do 4 částí. Největšími a nejobsáhlejšími částmi tohoto zákona jsou části první a druhá. Část první je rozdělena na 4 hlavy, které vymezují údaje o základních ustanoveních jimiž se má na mysli, co je předmětem úpravy zákona a vymezení základních pojmů týkající se problematiky zákona. Dále část uvádí informace o IZS, postavení a samotných úkolech úřadů spadající přímo pod stát a orgánů spadajících do územních samosprávných celků při přípravování se na mimořádné události a při uskutečňování záchranných a likvidačních prací. Tato pasáž též podává informace o řízení samotných záchranných a likvidačních prací na místě zásahu. V části druhé opět rozdělené do 4 hlav se uvádí informace o právech a povinnostech jak právnických tak i fyzických osob v případech, že nastane mimořádná událost. Dále část představuje vymezené konkrétní výjimky, dává na zřetel údaje o kontrolách, přestupcích, náhradách a finančnímu zabezpečení, společných a závěrečných ustanoveních (Česko, 2000).

Zákon č. 320/2015 Sb., o Hasičském záchranném sboru České republiky

Zákon o Hasičském záchranném sboru České republiky (dále v textu jen „*HZS ČR*“) vešel v platnost ode dne 7. 12. 2015 a účinnosti nabyl dne 1. 1. 2016. Tento zákon je rozdělen do 10 částí přičemž první část je nejvíce obsáhlá. V části první je obsaženo 9 hlav, ve kterých jsou uvedeny a stanoveny informace o postavení a úkolech HZS ČR, jeho organizaci a řízení, základních povinnostech jednotlivých příslušníků a zaměstnanců, služebním stejnokroji a prokazování příslušnosti pracovníků, kooperaci a dalších vztazích. Dále pojednává o opatřeních týkajících se věci, místa či osoby (jako např.: používání nebezpečné látky, vstup do obydlí apod.), nakládání s informacemi a práce s nimi, stanovených symbolů a názvu HZS ČR, nakládání s majetkem a pokud si to situace žádá tak i úhradě nákladů spojených se zásahem, přestupcích a společných a závěrečných ustanoveních (Česko, 2015).

V přílohách ke zmíněnému zákonu jsou uvedeny tabulky s názvy a sídly Hasičských záchranných sborů krajů (dále v textu jen „*HZS krajů*“) a názvy a sídly záchranného útvaru a školy (Česko, 2015).

Pokyn generálního ředitele HZS ČR č. 43/2014, o psychologické službě HZS ČR

Pokyn o psychologické službě HZS ČR ze dne 25. srpna 2014 byl vydán ke sloučení postupů zprostředkovaných HZS ČR pro adekvátní zajištění osobních kvalifikací. Tyto kvalifikace slouží pro splnění předpokladů pro výkon ve službě u kandidátů v případě náboru a u zaměstnanců HZS ČR. Tyto postupy se užívají při zacházení s osobními údaji a při zajišťování poskytování posttraumatické péče zaměstnancům a občanským pracovníkům HZS ČR, kteří si prošli traumatizující událostí vzhledem k plnění svých služebních či pracovních úkolů. Pokyn generálního ředitele HZS ČR o psychologické službě (2014) též upravuje psychosociální postupy v případě zasažených civilních osob mimořádnou událostí.

Pokyn je rozdělen do čtyř částí. První část představuje informace o psychologických pracovištích HZS ČR. Zpočátku vymezuje základní pojmy jako jsou: traumatizující událost, kolegiální psychická pomoc, tým posttraumatické péče a jeho členy a koordinátora atd. Dále seznamuje se strukturou organizace psychologických pracovišť a s jejich činnostmi. Část druhá se zaměřuje na předávání informací ohledně ověření osobnostní kvalifikace, zacházení s osobními údaji a též uvádí postup v případě provádění přechodného řízení. V části třetí se probírá samotný systém zajišťování posttraumatické péče zaměstnancům a příslušníkům, na nichž měla dopad traumatizující událost spojená s naplňováním jejich pracovních či služebních povinností, a postup v případě poskytování psychosociální pomoci těm osobám ovlivněným nastalou mimořádnou událostí. Součástí jsou též údaje o určení člena týmu posttraumatické péče (dále v textu jen „*TPP*“) a jeho koordinátora, povinnosti člena TPP a koordinátora, organizační a materiální zajištění posttraumatické péče a psychosociální pomoci, koordinaci s externími zaměstnanci a profesionální přípravě osob ucházející se o členství v TPP a též členů TPP. Poslední část pokynu se zabývá výkonem služby pracovníka na pozici psychologa v rámci operačního vedení (HZS ČR, 2014).

Pokyn má též dvě přílohy z nichž první je „*Etický kodex psychologa HZS ČR*“, jež představuje všeobecná pravidla práce psychologa, jak má psycholog jednat se svým klientem, pravidla diagnostického konání, publikačního a výzkumného působení a počínání psychologa ve vztazích v práci. Druhá příloha tohoto pokynu představuje události traumatizujícího charakteru, při nichž se nabízí psychosociální pomoc a posttraumatická péče (HZS ČR, 2014).

2 HASIČSKÝ ZÁCHRANNÝ SBOR ČESKÉ REPUBLIKY

Hasičský záchranný sbor České republiky je jednotným bezpečnostním sborem, který má za svůj hlavní cíl ochraňovat zdraví a životy obyvatel, zvířat, též životní prostředí a samotný majetek před požáry a dalšími mimořádnými událostmi a krizovými situacemi. HZS ČR je základní složkou IZS, jež se účastní na adekvátním zajišťování bezpečnosti České republiky skrze uskutečňování a organizaci stanovených úkolů na úseku požární ochrany, IZS, civilního nouzového plánování, ochrany obyvatelstva, krizového řízení a dodatečných úkolů v takovém rozsahu a za podmínek, jež stanovuje zákon o HZS ČR a další právní předpisy zabývající se touto problematikou (Ministerstvo vnitra České republiky, 2016).

Organizační uspořádání je sestaveno z Generálního ředitelství HZS ČR (dále v textu jen „*GR HZS ČR*“) spadajícím pod Ministerstvo vnitra (dále v textu jen „*MV*“), 14 HZS krajů, záchranných útvarů dislokovaných v Hlučíně, Zbirohu a Jihlavě, pod který mimo jiné aktuálně spadá Servisní a opravárenské zařízení v Olomouci. Dále do uspořádání patří Střední odborná škola požární ochrany a Vyšší odborná škola požární ochrany působící ve Frýdku-Místku a kategorie vzdělávacích technických a jiných účelových zařízení. Tato kategorie zahrnuje: Hasičský útvar ochrany Pražského hradu v Praze, Institut ochrany obyvatelstva v Lázních Bohdaneč, Školní a výcvikové zařízení v Brně a Zbirohu a Technický ústav požární ochrany působící v Praze (Nytra, © 2024; Servisní a opravárenské zařízení HZS ČR, © 2024; Záchranný útvar HZS ČR, © 2024).

2.1 Integrovaný záchranný systém

Integrovaný záchranný systém stanovuje zákon č. 239/2000 Sb., o integrovaném záchranném systému. Počátek IZS vznikl z důvodu nezbytné každodenní součinnosti policie, záchrannářů, hasičů a jiných složek v případě řešení nastalých mimořádných událostí jako jsou např. dopravní nehody, požáry, havárie aj. Koordinace příslušných složek na místě zásahu vždy v určité formě existovala. Pokud se však vezme na zřetel rozdílnost v kompetencích a pracovních náplní jednotlivých avšak navzájem propojených složek, vyplývá zde potřeba stanovení určitého souladu užívaných postupů (HZS Ústeckého kraje, © 2024).

IZS v angličtině označovaný jako *integrated rescue system* se rozumí dle definice ze slovníku MV z roku 2016 „*koordinovaný postup složek IZS při přípravě na mimořádné události a při provádění záchranných a likvidačních prací*“ (Ministerstvo vnitra České republiky, 2016).

Pod označením **koordinace postupu složek spadajících do IZS** (jimiž se myslí základní a ostatní složky IZS) **při společném zásahu** se má na mysli optimální spolupráce složek na záchranných a likvidačních pracích obsahující i jejich organizaci a vzájemnou koordinaci. Dle jiné definice je IZS „*efektivní systém vazeb, pravidel spolupráce a koordinace záchranných a bezpečnostních složek, orgánů státní správy a samosprávy, fyzických a právnických osob při společném provádění záchranných a likvidačních prací a přípravě na mimořádné události*“ (Ministerstvo vnitra České republiky, 2016).

Jak už bylo naznačeno do IZS spadají složky, jež jsou rozčleněny na základní a ostatní složky. Do základních složek IZS spadá HZS ČR, Policie ČR, poskytovatelé zdravotnické záchranné služby a jednotky požární ochrany (dále v textu jen „*JPO*“), které jsou zařazovány do plošného pokrytí kraje JPO. Do ostatních složek spadají separativované prostředky a síly patřící ozbrojeným silám, obecní policie, zbylé záchranné sbory, zbylé ozbrojené bezpečnostní sbory, orgány zabezpečující ochranu veřejného zdraví, zařízení zajišťující civilní ochranu, svaz obyvatelstva, neziskové organizace, pohotovostní, odborné, havarijní a ostatní služby, které je možno využít k provádění záchranných a likvidačních prací. Ostatní složky, které zprostředkovávají předem stanovenou pomoc při záchranných a likvidačních pracích ji poskytují na základě podané žádosti (Ministerstvo vnitra České republiky, 2016; Magistrát HMP, © 2024).

Složky spadající do základních složek IZS zabezpečují stálou a trvalou pohotovost pro příjem informací ve vztahu k nastalé mimořádné události, jejímu adekvátnímu vyhodnocení a následnému neodkladnému zásahu na místě, kde mimořádná událost vznikla. Vzhledem k tomu, aby docházelo ke správnému a efektivnímu plnění jejich povinností, je potřeba rozmístit síly a prostředky základních složek IZS tak, aby složky pokrývali celé území České republiky. V případě ostatních složek IZS se provádí poskytování plánované pomoci při záchranných a likvidačních pracích na základě vyžádání. Za nastalých krizových stavů se ostatními složkami IZS také stávají poskytovatelé lůžkové péče, kteří mají zřízen příjem pro urgentní pacienty. Avšak toto zmíněné stanovisko se netýká samotných poliklinik (Magistrát HMP, © 2024).

Bezpečnostní sbor HZS ČR je páteří a klíčovým koordinátorem IZS. Z toho vyplývá, že v případě zásahu na místě mimořádné události, kde je více zasahujících složek spadajících pod IZS, obvykle velí příslušník HZS ČR. Tento příslušník má za povinnost řídit a dohlížet na součinnost složek a také na sladění poskytovaných záchranných a likvidačních prací (HZS Ústeckého kraje, © 2024).

2.2 Povinnosti příslušníka sboru

Příslušné povinnosti a úkoly HZS ČR zabezpečuje příslušník HZS, který je ve služebním poměru pracovníků bezpečnostních sborů. Dále úkoly také plní samotný personál České republiky spadající pod GŘ HZS ČR, který dodržuje při provádění své práce příslušné předpisy vydané MV (Česko, 2015).

K základním povinnostem pracovníků a příslušníků HZS ČR patří zdvořilost, iniciativa a přiměřenost postupu. U zdvořilosti se jedná zejména o to, že v případě uskutečňování úkolu stanoveného HZS jsou určení zaměstnanci vázáni k zachování pravidel zdvořilosti, vážnosti, dbání cti a samotné důstojnosti jak své vlastní tak i osob a měli by postupovat tak, aby neporušovali dobrou reputaci HZS. Iniciativa znamená, že zaměstnanec v období mimo svou službu má za povinnost zajišťovat vhodné kroky směřující k přímé záchraně lidského zdraví, života nebo majetku. Tuto povinnost však nemusí v určitých případech dodržet. Samotné příklady jsou vymezeny v zákoně č. 320/2015 Sb., o Hasičském záchranném sboru v paragrafu 13 v druhém odstavci. V případě přiměřenosti postupu se má na mysli případ, že zaměstnanec či pracovník je povinen vzhledem k plnění svých úkolů stanovených HZS věnovat pozornost jiné osobě tak, aby jí nebyla zapříčiněna újma bez zřejmého důvodu a také, aby potencionální dopad vzhledem k jejím právům a svobodě nepřesahoval hranici nezbytnou ke splnění požadovaného účelu příslušného plněného úkolu (Česko, 2015).

2.3 Požadavky na příslušníka sboru pro přijetí

Pro přijetí do služebního poměru musí občan se státní příslušností České republiky splňovat řadu podmínek. Uchazeč musí být trestně bezúhonný, mající způsobilost k právnímu jednání, úspěšně projít přijímacím řízením, podat písemnou žádost o přijetí do služebního poměru, starší 18 let, zdravotně, fyzicky způsobilý s osobnostními vlastnostmi vhodnými k vykonávání služby, oprávněný k seznamování se s informacemi, které jsou utajované dle zvláštního právního předpisu (v případě, že se hlásí na služební místo, kde se tato podmínka vyžaduje). Dále nesmí být členem politického hnutí či strany, neprovozovat živnostenskou či jinou obdobnou výdělečnou činnost a též být příslušníkem řídicích orgánů či orgánů vykonávajících kontrolu právnických osob zabezpečující obchodní činnost. V neposlední řadě musí vyhovět podmínkám, jež jsou ustanovené pro samotný výkon příslušného místa, na které se hlásí. Těmito podmínkami se myslí úroveň dosaženého vzdělání (nejméně střední s maturitní zkouškou), příslušný vystudovaný obor či zaměření jestliže je to stanoveno a jiné odborné či další specifické nároky (HZS ČR, © 2024b).

3 PSYCHICKÁ ZÁTĚŽ

Psychická zátěž je soubor veškerých vlivů, které působí na člověka z vnějšího prostředí. Toto působení nejenže ovlivňuje organismus, ale zároveň působí i na samotnou psychickou pohodu ovlivňovaného člověka (Znalostní systém prevence rizik v BOZP, © 2016-2024).

Samotná psychická zátěž se kategorizuje dle legislativy do kategorie druhé a třetí. V kategorii druhé jsou zařazeny práce vykonávané delší dobu než 4 hodiny za příslušnou směnu. Tato práce je prováděna ve spojitosti s monotonií, ve stálém či třísměnném pracovním provozu a v tempu, které je nucené. Do kategorie třetí se přiřazují práce, které jsou taktéž prováděny delší dobu než 4 hodiny za stanovenou směnu, při níž je osoba vystavena všem rysům v kategorii druhé. Případně tato osoba vykonává práci pouze v nočních hodinách (Česko, 2003).

Psychickou zátěží v pracovním prostředí se má na mysli práce, která souvisí s monotonií, uskutečňována jen v nočních hodinách, v takovém pracovním tempu, které je vnucováno a v stálém nebo třísměnném pracovním provozu. **Práce spojená s vnuceným pracovním tempem** je vymezována jako práce, během které si zaměstnanec nemůže stanovit své vlastní tempo samostatně a je nutné, aby se podřizoval působení úkolu či počínání dalšího zaměstnance nebo strojnímu mechanismu (Česko, 2007).

S psychickou zátěží je také neodmyslitelně spojen stres. **Stres** je komplexem všech nepříznivých fyzických a psychických obtíží, které se zpravidla objevují při náročných situacích. Jeho nejčastějšími projevy jsou např. bušení srdce, únava, neklid, bolest hlavy, zažívací obtíže apod. Samotným spouštěčem je v podstatě jakákoliv situace, která je dotyčnému člověku nepříjemná a prolíná se s psychickou zátěží. Typickými příklady je např. stres ze školy, z práce či mezilidských vztahů a dalších náročných situací (EUC, 2023).

3.1 Definice psychické zátěže a její dělení

Psychická zátěž je se zaměřením na fyziologické hledisko definována jako proces zpracování, který probíhá na psychické úrovni, a srovnávání se s nároky a dopady pracovního i životního prostředí. Tento pojem se také dá chápat jako soubor veškerých účinků doléhající na člověka z vnějšího okolí, který má vliv jak na jeho psychiku a tak i na samotný organismus (Richter et al., [b. r.]; Znalostní systém prevence rizik v BOZP, © 2016-2024).

Jsou rozlišovány 3 podoby psychické zátěže, které jsou následující:

- **Emoční zátěž** – vyvstává z okolností a potřeb, které způsobují reakci spojenou s city.
- **Senzorická/smyslová zátěž** – plyne z nároků práce na působení smyslových orgánů.
- **Mentální zátěž** – souvisí s požadavky na zpracování informací ukládající nároky na procesy uskutečňující se ve psychice člověka. Jsou jimi hlavně rozhodování, představitivost, pozornost, myšlení, paměť apod. (Šplíchalová, 2016).

3.2 Spouštěče psychické zátěže

Působením nepřiměřených požadavků v pracovním prostředí, jež jsou buď nepřiměřeně obtížné nebo prosté, dochází ke zrodu krátkodobých potíží (např. zatížení, stres, únava, monotonie aj.). Pokud je zaměstnanec nepřiměřenými nároky či nevhodnou náplní v práci zatěžován dlouhodobě vyplývá zde možnost, že potíže přerostou ve vážnější onemocnění. Tyto vážnější onemocnění mohou mít charakter jak psychosomatický tak i psychický. Pokud existuje rozpor mezi věcnými nároky v pracovním prostředí a osobními předpoklady určitého jedince nabývat konkrétního výkonu přispívá to k nepohodě zaměstnance psychického charakteru (Richter et al., [b. r.]).

Nespokojenost zaměstnance následkem nepoměrně obtížných požadavků na práci

Jedná se o situaci, kdy jsou jednotlivé předpoklady pracovníka podat specifický výkon nižší než nároky na práci, které mu jsou udělovány. Kvalitativní psychická zátěž má počátek v tom, když je úroveň kvalifikace pro činnosti v práci nedostatečná, nebo když je získaná kvalifikace pro příslušnou pracovní činnost nevhodná. Jiný případ je tehdy pokud pracovník nedisponuje sociálními či komunikačními předpoklady. Kvantitativní psychická zátěž se například rodí tehdy, jestliže je nezbytné uskutečnit hodně úkolů současně za podmínek, že se vykonává práce pod časovou tísň, nebo je málo personálu (Richter et al., [b. r.]).

Krátkodobé negativní účinky psychické zátěže se zakládají buď na psychické únavě, nebo na zakoušení stresu. Zakoušení stresu se projevuje tím, že lidé pocítují stavy strachu, jsou nervózní či podráždění. Psychická únava je to v ten moment, kdy se pocit únavy objeví předtím, než osoba dokončí svou práci. Rozvíjí se za podmínek, že je potřeba vykonat nadmíru mnoho, nebo je potřeba zvládnout spoustu úkolů, které se vzájemně vylučují. Může se však stát, že bude způsobena i tělesnou námahou v zaměstnání (např.: přemístováním či zvedáním těžkých břemen několik hodin po sobě) (Richter et al., [b. r.]).

Nespokojenost zaměstnance následkem nepoměrně prostých požadavků na práci

Nastává za podmínek, kdy jsou jednotlivé předpoklady na pracovníka podat konkrétní výkon větší než objektivní nároky. Kvalitativní nespokojenost vzniká pak tím, že je příslušný pracovník pro svou přidělenou činnost příliš kvalifikovaný. V případě kvantitativní stránky se nespokojenost rozvíjí tím, že se na určitou časovou pasáž naplánuje velmi málo úkolů. Nelibost se vyvíjí i v tom případě, že jsou aktivity značně jednotvárné či se stále opakují tím samým způsobem. Ke krátkodobým negativním následkům náleží psychické zátěže a dojem monotonie činnosti (Richter et al., [b. r.]).

Mezi deset nejčastějších původců stresu patří:

- Ztráta někoho, kdo je pro osobu blízký.
- Studijní nároky.
- Komplikované vztahy a individuální problémy.
- Přílišná pracovní zátěž.
- Prostředí, ve kterém osoba žije.
- Zdravotní komplikace.
- Pocit osoby, že je opuštěná.
- Sociální/finanční výzvy aj. (Brenkušová, 2023).

3.3 Typické reakce na psychickou zátěž v případě hasiče

V povolání hasiče se krátkodobými dočasnými odezvami nebo stavy myslí stavy vyskytující se ve stresujících či zátěžových událostech. Pokud však tyto události pominou i samotné stavy odeznívají. Reakce za podmínek, že je hasič krátkodobě zatížen stresující událostí, probíhají v oblastech jeho organismu zahrnující chování, prožívání a oblast somatickou. V chování neboli projevech ve vnějším prostředí a samotných výkonech, do kterých je zapojena centrální nervové soustava. Tato soustava ovlivňuje činnosti spojené s prací. Projevuje se např. tak, že hasiči vykonávající pozici řidič-strojník mají problémy s udržením pozornosti. U velitelů na místě zásahu se pak můžou vyskytovat problémy s větší četností chybných rozhodnutí, které udělali při zásazích (Ministerstvo vnitra – GŘ HZS ČR, 2017).

Prožívání se člení na tři typy. Prvním typem jsou pocity obtěžování, které se můžou projevit například tak, že hasiče tlačí popruh jeho přístroje na dýchání, má moc přiléhavý oblek, je moc zadýmený zásahový prostor, uvolněná přilba, může se mu přehřát oblek na ochranu na jednom místě apod. Druhý typ se týká únavy, kterou se rozumí přechodné narušení fyzických i mentálních funkcí při výkonu. Tyto funkce jsou závislé na síle trvání a charakteristikách času, které předcházejí přítěži. Příkladem může být to, že se hasič přehlíží z výrazného emočního prožitku, nebo se znovu rozhoří požár, který byl již předtím uhašen aj. Třetím typem jsou stavy související s emocemi a náladami. Somatická oblast se zabývá vlivem biochemických a fyziologických chodů a posláních v organismu. Příkladem může být únava očí, pocitování námahy spojené s nedostatkem dechu, bolest hlavy, sucho v ústní dutině aj. (Ministerstvo vnitra – GŘ HZS ČR, 2017).

Každý zasažený člověk má odezvu na stresující událost či obecně stres odlišnou. Existují však 3 standardní stádia stresu. Prvním stádiem je označováno názvem poplach. Tato etapa je vyznačována bezprostřední tělesnou reakcí odpovídající na nepředvídatelnou příčinu stresu. Dochází zde k vyvolání hormonů související se stresem (kortizol, adrenalin, dopamin apod.). Tělo zasaženého se chystá na předpokládaný útěk či boj. Společně s pozorností se zvyšuje srdeční tep a krevní tlak. Typicky je toto stádium krátkodobějšího charakteru a jeho úlohou je reagovat okamžitě na stresující události. Délka se u každého člověka může lišit. Běžně se pohybuje okolo jedné hodiny. Druhé stádium se označuje pojmem odolnost. Nastává pokud příčina stresu setrvává. Tělo usiluje o adaptaci na vyšší hladinu stresových hormonů a také o zachování činnosti organismu na poměrně normální rovině. Záměrem je udržet homeostázu a nepřestávat v odolávání stresu trvajícím dlouhodobě. Třetí stádium je pojmenováno jako vyčerpání. Toto stádium nastává v případě, že stres trvá opravdu dlouhou dobu a díky tomu se tělo nedostane k příležitosti se zregenerovat z předešlého stádia odolnosti. Na organismu se začínají jevit příznaky únavy a vyčerpání zdrojů. Imunitní systém se může oslabit, také se může dostavit chronická únava či jiné komplikace spojené se zdravím včetně onemocnění týkající se srdce, obtížích trávicího ústrojí, cukrovky a deprese. (Brenkušová, 2023).

Stres se může rozdělovat do několika druhů dle toho jak dlouho trvá a zdrojů stresorů. Zmíněnými druhy může být například stres fyzický (vztahuje se k fyzickým faktorům), chronický (dlouhodobější charakter – měsíce či roky), sociální, akutní, psychický či ekonomický (problémy v oblasti financí) (Brenkušová, 2023).

4 SPECIFIKA PSYCHICKÉ ZÁTĚŽE U PŘÍSLUŠNÍKŮ HASIČSKÉHO ZÁCHRANNÉHO SBORU ČESKÉ REPUBLIKY

Práce příslušníka HZS ČR je po stránce fyzické velmi náročná. Je třeba upozorňovat též na oblast psychické náročnosti, kde svoji roli hraje zejména psychická zátěž spojená s výkonem práce hasiče. Do jejich práce spadá práce v krizových podmínkách, pod časovým tlakem, spojená s únavou, ve vysokých teplotách, stísněných prostorech. Dále také práce ve výškách, s pozůstalými, s možností, že spatří zemřelé osoby ať už v rámci svých kolegů na pracovišti, rodinných příslušníků, dětí či dospělých civilistů apod. Všechny tyto zmíněné situace mohou vyvolat psychickou zátěž na organismus hasičů. Proto se tato kapitola bude zaměřovat na možné specifické dopady psychické zátěže na zaměstnance HZS ČR.

4.1 Stres

Určitou formu stresu v současné době prožívá asi každý. Příklady podnětů, které vyvolávají stres jsou např.: pracnější zaměstnání, obtížné vztahy, domácnost, situace ve světě, přetížení množstvím dostupných informací, nečekané události, na které se nelze připravit (např. nehody, úmrtí, požáry, vyhození z práce, rozchod, havárie, zemětřesení apod.). Stres však přichází nejen z vnějšího prostředí, ale i z toho vnitřního. Příkladem vnitřního stresu je vnitřní psychické rozpoložení člověka, přemýšlení jestli je daný člověk dobrou lidskou bytostí, otázky v oblasti rodičovství či partnerství, pátrání po smyslu samotného života, dostatek materiálních prostředků aj. (Kožinová, © 2022).

Význam pojmu stres byl představen v předchozí kapitole pojednávající o psychické zátěži. Stručně je stres určitou zátěží ovlivňující fyzické tělo zasaženého člověka. Toto zmíněné zatížení zapříčiní napětí a tíhu, která připraví zasažené tělo na eventuální reakce. Tyto reakce se dělí na reakci fyzického těla a na reakci psychickou. Fyzická reakce je spojena s vyplavením stresových hormonů jako je kortizol či adrenalin, zvýšení rychlosti dechu, vyčerpání, zamezení činnosti v trávicím ústrojí, krevním tlakem, teplotou těla, úrovní glukózy a obdobnými funkcemi. V případě psychické reakce se může jednat o problémy se soustředěností, nepřetržité řešení stresové situace v hlavě, vztek, strach, v chování zasaženého (zneužití vlivů alkoholu/drog, komplikace se spánkem/ ve vztazích), tendence uniknout, přebytečné jezení apod. (Kožinová, © 2022; HZS ČR, © 2024d).

4.2 Psychická odolnost

Odolnost je komplexní a dynamický postup, který je v případě širokého vymezení definován jako vloha se zdárně přizpůsobovat nepříznivým či stresujícím podmínkám v životě, velkému ohrožení nebo samotnému traumatu. Nejlépe se dá pochopit jako kontinuita s možností ke změně v rámci trvání celého života. Slovo odolnost je odvozeno ze slovesa *resiliere* pocházející z latininy. Resiliere znamená v překladu „skočit zpět“ (McIntosh et al., 2018; Feder et al., 2019).

Stres jež byl popsán v předešlé podkapitole se úzce váže s pojmem odolnosti, který byl vysvětlen výše. Je jasné, že stres je něco, co nemá rád a nechce nikdo. Existují však lidé, kteří se dokáží s nepříznivými událostmi vyrovnávat a pokračovat ve fungování dál. Odolnou osobou není někdo, kdo za žádných okolností netrpí, ale někdo, kdo je schopen trpět a zase se odrazit. Tato kvalita může osobám napomáhat lépe zvládat stresující situace. Významným pilířem odolnosti je něco, co psychologové nazývají jako „sebevědomí“. Sebevědomí je důvěra v to, že naše jednání má moc ovlivnit naše situace. Jsou čtyři cesty, jak se dá vybudovat sebevědomí. Jsou jimi:

- nalézání správných modelů,
- vytrvání během selhání.
- pozitivní vnímání vlastních pocitů,
- a společenské přesvědčování (McIntosh et al., 2018).

4.3 Posttraumatická stresová reakce

Posttraumatická stresová porucha (dále v textu jen „*PTSD*“) z anglického pojmu Posttraumatic Stress Disorder také občas nazývaná jako posttraumatický stressový syndrom (PTSS) představuje pozdní či delší odezvu na zátěž nebo ohrožení velkého rozsahu. Stručně řečeno je tato porucha odpovědí organismu na traumatizující událost/i. Zmíněná stresová porucha je schopna se vyvinout na základě situací s mimořádným ohrožením (např. těžké zranění, válečný konflikt, akce teroristických skupin, násilné činy) nebo v případě změn zapříčiněného katastrofami (např. zemětřesení, požáry, povodně aj.) (Zimová, © 2015; Vodáčková, 2020; Národní zdravotnický informační portál, 2024).

Zasažený člověk opětovně zažívá událost ve svých myšlenkách, fantaziích případně ve snech. Dochází u něj k pokusům se stranit situací či míst, kde došlo k traumatizující události. Často se PTSD projevuje pomocí poruch soustředění, spánku či úlekových reakcí. Zároveň s touto poruchou může mít zasažený člověk další poruchy jako je deprese, obsedantně-kompulzivní porucha, depersonalizace, různorodé závislosti, agorafobie aj. Odezva na událost, která byla pro člověka traumatizující, může vycházet na povrch později. Této reakci se říká opožděná či protražovaná reakce. Odezva tedy může přicházet měsíce i roky po samotné stresující události. Problém nastává v tom případě, že v některých situacích si samotný zasažený nedává do spojitosti, své obtíže s traumatickou epizodou. Tato skutečnost pak vyvolává v zasaženém zmatek a pocit, že ho nikdo nechápe (Zímová, © 2015; Vodáčková, 2020; Národní zdravotnický informační portál, 2024).

4.4 Syndrom vyhoření

Syndrom vyhoření je označován jako „stav chronického stresu“ (Zdravotnické zařízení Ministerstva vnitra, © 2024). Tento stav směřuje pak k vyčerpání organismu jak po stránce fyzické tak i emocionální, cynismu a ústranní, pocitům druhořadosti či strádání po úspěchu. Samotné vyhoření se však neuskutečňuje neočekávaně. Jeho nátura je mnohem zrádnější. Syndrom vyhoření přichází hodně pozvolna z čehož je pak pracnější ho rozpoznat. Nicméně lidské tělo a mysl dává organismu signály a informace. Pokud osoba ví, co má hledat, je mnohem lehčí syndrom vyhoření identifikovat dříve, než už bude příliš pozdě (Zdravotnické zařízení Ministerstva vnitra © 2024).

Každá výše zmíněná oblast má své typické příznaky a rysy. V určitých oblastech se objevuje i překlápění rysů. Příznaky a indikace trvají podél spektra. To znamená, že odchylka mezi vyhořením a stresem je věcí stupně. Z toho plyne, že čím dříve dojde k identifikaci příznaků, tím lépe se bude osoba moct syndromu vyhoření vyhnout. V oblasti fyzického tak i emocionálního vyčerpání se jedná o následující příznaky: úzkost, tělesné symptomy (dušnost, závratě, bolest hlavy, mdloby, bolest na hrudi, palpitace srdce, funkční břišní bolestivý syndrom), nespavost, zlost, chronická únava a zhoršení koncentrace a pozornosti. U cynismu a ústranní jsou zahrnovány tyto symptomy: izolace, ztráta radosti, odloučení a pesimismus. V poslední zmíněné oblasti druhořadosti a strádání po úspěchu jsou vymezeny následující příznaky: špatný výkon a nedostatečná produktivita, pocity beznaděje a apatie a zvýšená podrážděnost (Zdravotnické zařízení Ministerstva vnitra, © 2024).

5 ZÁKLADNÍ TERMINOLOGIE SOUČASNĚ NASTAVENÉHO SYSTÉMU PSYCHOLOGICKÉ PÉČE

Pro správné uvedení do problematiky je nezbytné před praktickou částí práce uvést a vysvětlit základní terminologii, jež je nezbytnou součástí pro komplexní pochopení probíraného tématu. V kapitole se též představují základní metody, jež se široce využívají pro zabezpečování psychologických služeb pro příslušníky hasičských sborů v rámci sledovaných států.

System je obdobou slova soustava a znamená „*soubor jednotlivin navzájem spojených určitou strukturou, sítí vztahů v uspořádaný celek; způsob uspořádání takového vnitřně členitého celku*“ (iČEŠTINA.cz, © 2024).

Psycholog je osobou, která zdárně dovršila pětileté vzdělání ve studijním programu jednooborové psychologie, která se vyučuje na vysokých školách. K pracovním dovednostem psychologa spadají např.: vědomosti o tom jak se používají psychologické metody určené pro diagnostiku a jejich následné zhodnocení (spadají sem testy týkající se výkonu či osobnosti a také projektivní metody). Poskytují též konzultace klientům mající méně relevantní obtíže popřípadě řeší jejich nasměrování dál. V tomto bodě se pak odvíjí jak se daný psycholog prosadí. Například psycholog, který se zabývá prací v odvětví přijímání nových zaměstnanců, se bude obzvláště věnovat diagnostikou pozornosti, osobnosti a intelektu potenciálních zaměstnanců a výběrem adekvátních uchazečů podle vymezených kritérií (Opatruj.se, © 2021).

V případě klinického psychologa je kromě výše zmíněného dovršeného vzdělání navíc ještě hodnocení příslušných schopností způsobilých osob. Toto hodnocení je prováděno z klinické psychologie. Klinický psycholog pak může vykonávat svoji práci v zařízeních ve zdravotnictví (Opatruj.se, © 2021).

Koordinátor je osoba, která má za úkol vést svůj tým. Jedná se o lidi, kteří dokážou v týmu kolegů odkrývat jejich skryté schopnosti a povzbuzovat jejich případné využívání. Dovedou dávat správnou motivaci a upoutat lidi pro jejich úkoly a povinnosti. Zájem v koordinátorech budí pocity a případné názory lidí, které vede. Mnohdy zastávají činnosti ve vedoucích pozicích. Ve vedoucích pozicích se pak vyznačují stylem řízení, který je demokratický. Nejenom, že dokážou řídit tým a směřovat ho ke kolektivnímu cíli, disponují také zralým a sebejistým jednáním, přehledem, uměním naslouchání i vyjadřování (Koordinátor – týmové role, © 2014-2024; Superia.cz, © 2024). Koordinátor zvládá fungovat s lidmi na navyšování jejich sebevědomí a osobami, jež disponují různorodými vlastnostmi. Koordinátoři mají i své

slabé stránky do nichž může spadat to, že se převážně jedná o jedince, který není tvořivý. Také i to, že je zde možná pravděpodobnost toho, že se koordinátor bude dostávat do konfliktů s ostatními členy v týmu (Superia.cz, © 2024).

Posttraumatická péče hasičům po provedeném zásahu je péče, která se věnuje hasiči, který se díky plnění svých úkolů a povinností v rámci zásahu dostal do traumatizující události. Tato traumatizující událost, kterou prožil, může negativně ovlivňovat budoucí plnění výkonu jeho služby. Cílem péče je snížení dopadů traumatizující události a zajistit péči tak, aby došlo ke zmírnění negativních vlivů na psychické zdraví hasiče, které by mohly být důvodem k rozvinu posttraumatické stresové poruchy (Požáry.cz, 2022).

Tým posttraumatické péče „představuje skupina vybraných příslušníků (případně zaměstnanců) Hasičského záchranného sboru České republiky, kteří plní úkoly stanovené příslušným pokynem generálního ředitele HZS ČR“ (Ministerstvo vnitra GŘ HZS ČR, [b. r.]). Je to skupina seskládaná z odborně připravených příslušníků či zaměstnanců HZS ČR neboli též členů TPP, která zabezpečuje kolegiální psychickou pomoc. Tým může být v rámci potřeby doplněn o externí členy, kterými mohou být např. zdravotníci, duchovní atp. (Ministerstvo vnitra GŘ HZS ČR, [b. r.]; HZS ČR, 2014).

Člen TPP je stanovený zaměstnanec nebo příslušník, který je určen na základě uspořádaných míst pro zaměstnance, nebo díky aktuálním právním předpisům na kterémkoliv pracovním či služebním místě. Tento pracovník prioritně vykonává činnosti spojené s jeho služebním či pracovním zařazením, který v rámci dobrovolnosti projevil zvýšený zájem o chody v TPP a splňuje absolvováním odborné přípravy požadavky na odborné znalosti pro vykonávání této pozice (HZS ČR, 2014).

Koordinátor TPP se rozumí odborně proškolený pracovník HZS ČR, který organizuje samotný TPP. Většinou je na tuto pozici přidělen samotný psycholog (HZS ČR, 2014).

Za první psychickou pomoc se označuje „soubor jednoduchých postupů, jejichž cílem je stabilizace psychického stavu tak, aby se situace pro zasaženého člověka již nezhoršovala“ (Sekce pro psychologii krizí, katastrof a traumatu ČMPS, 2024). Je to elementární pomoc za obtížných podmínek. Příkladem mohou být různé druhy neštěstí, katastrof aj. Je třeba také zabezpečit stěžejní funkce pro fungování lidského organismu zahrnující i posílení pocitu, že je zasažená osoba v bezpečí s následným jejím předáním k další péči (Ministerstvo vnitra GŘ HZS ČR, [b. r.]; Sekce pro psychologii krizí, katastrof a traumatu ČMPS, 2024).

Řízení stresu při kritických událostech z anglického překladu Critical Incident Stress Management též označovaného zkratkou CISM je „komplexní a integrovaný systém psychologických intervencí, zaměřených na podporu zvládnutí kritických a traumatizujících životních událostí v životě člověka“ (Ministerstvo GŘ HZS ČR, [b. r.]).

Dle pokynu generálního ředitele HZS ČR (2014) se **traumatizující událostí** rozumí zátěžová situace, která dokáže negativně působit na výkon služby příslušníků či práci občanských pracovníků HZS ČR. **Kolegiální psychickou pomocí** je pak dle pokynu generálního ředitele HZS ČR (2014) soubor prostých neodborných metod, které vedou k snížení následků vyplívajících z traumatizujících událostí působící na samotného příslušníka či zaměstnance HZS ČR.

5.1 Defusing

Defusing je od anglického slova defuse volně přeloženo jako zmírnění. Jedná se o zčásti strukturovaný rozhovor o útěše, který trvá v rozmezí 20-45 minut. Je přijatelné ho používat u událostí menšího rozsahu či tam, kde se poté využít metoda debriefingu. Jeho časové ohraničení je do 8 hodin od kritické události. Provádí se okamžitě po navrácení se z nasazení předtím, než se samotné týmy odeberou do svých domovů. Tedy se uskutečňuje ihned po nastalém incidentu (Ministerstvo vnitra GŘ HZS ČR, [b. r.]).

V defusingu se nastalý incident rozebírá s pracovníky, jež mu byli přítomni a účastnili se ho. Skupina má být malého rozsahu a homogenní. Cílem je díky rozhovoru zformovat u zúčastněných porozumění situaci, která nastala, a tím zregulovat jejich chaos a úzkost. K cíli také patří zmírňování účinků události, emocionální zátěže, vyhodnocování zda je potřeba provádět metodu debriefingu a zmapování skupiny. Mimoto samotný rozhovor napomáhá v předcházení přímým škodlivým účinkům vyplívajících z incidentu (Ministerstvo vnitra GŘ HZS ČR, [b. r.]).

Osoba vedoucí defusing by měla být kompetentní. Pro jeho uskutečnění je potřeba klidná místnost v tzv. prostředí, které je pro osoby bezpečné, optimálně kolem stolu a bez časového nátlaku. Vzhledem k tomu, že se ale defusing provádí rychle po události není zde nutné tak uspořádaného přístupu či znalostí v psychologii jako je tomu u metody debriefingu (Ministerstvo vnitra GŘ HZS ČR, [b. r.]; Matoušková, 2010; Vold som Udtryksform, 2024).

Defusing je možné rozčlenit do 3 fází:

- I. **Úvod a vymezení rozsahu setkání.**
- II. **Explorace.**
- III. **Fáze informací** (Ministerstvo vnitra GŘ HZS ČR, [b. r.]; Matoušková, 2010; Vold som Udtryksform, 2024).

První fáze jež se nazývá „Úvod a vymezení rozsahu setkání“ spočívá v seznámení se s týmem, jež bude metodu provádět. Dále se účastníkům představí jak bude metoda probíhat, jak dlouho bude trvat, a se samotným účelem defusingu. Tým v této fázi poukazuje na důvěrnost. Druhá fáze označována jako „Explorace“ se zabývá popisem události, dojmech v průběhu události a během právě prováděného defusingu od účastníků. Jedná se prakticky o společný průzkum průběhu události a jí jako takové. Třetí fáze s názvem „Fáze informací“ spočívá v souhrnu popsanych událostí, uvádí se zde, že jde o běžné reakce v abnormální situaci, tým poskytuje doporučení ohledně toho jak má osoba jednat, podporují osoby ve smysluplných činnostech, upozorňují na alkohol, kofein, nikotin, nevhodné či tučné jídlo. V této fázi je prostor pro dotazy Na závěr je navrhuta další pomoc (letáky či kontakty) (Ministerstvo vnitra GŘ HZS ČR, [b. r.]; Matoušková, 2010; Vold som Udtryksform, 2024).

5.2 Debriefing

Debriefing ve volném překladu do češtiny znamená hlášení, jedná se o rozhovor, který je strukturovaný a využívá ambicí určené skupiny. Je to standardizovaná, soustavná psychologická krizová intervence. Základem je seskládat lidi do skupiny, která je z lidí postižených stejnou traumatickou událostí eventuálně můžou být přítomni i nadřízení pracovníci. Rozhovor má dospět do bodu, kdy začnou účastníci mluvit a předávat si své pocity, dojmy, myšlenky či své specifické reakce na danou událost. Tímto sdílením dojde k akceptaci daných reakcí jak dané osoby tak i ostatních zúčastněných osob, společnému zpracování dané události a tvorbě individuálního či společného pochopení nastalé události (Matoušková, 2010; Vold som Udtryksform, 2024).

Za podmínek, že je nezbytné metodu debriefingu použít, je potřeba to vykonat v rozhraní 24 až 72 hodin od vykonaného zásahu v trvání okolo 2 až 3 hodin. Pro snížení dopadu odezvy na stresovou událost samotné skupiny a regeneraci jejich sil je debriefing významným postupem. Po zakončení debriefingu mohou účastníci využít individuální konzultace (Matoušková, 2010).

Postup debriefingu uskutečňuje psycholog, který je lékařem s dostatečným tréninkem v dané technice. Významné jsou interakce peerů (proškolených zdravotníků, policistů, vojáků či hasičů). Množství zúčastněných osob by se mělo skládat v rozhraní 4 až 20 osob. V případě počtu příslušníků týmu, který postup provádí, je to v rozhraní 3 až 4 osob (skládá se z vedoucího, zástupce vedoucího a samotných peerů). Rozložení v prostoru je formou sezení zúčastněných osob v kruhu, kde nejsou přítomny stoly. Nezbytnou zásadou je ryzí důvěrnost, žádná osoba nesmí během debriefingu odejít z místnosti konání, a příslušné funkce a hodnosti účastnících se osob nemají v debriefingu své účely. Potom, co se sezení ukončí, je možné, aby se zúčastnění občerstvili v občerstvení (Matoušková, 2010).

Následující služby po metodě mají bránit v pocitech osamělosti a jejich úlohou je monitorovat jestli se příznaky ze stresu u osob nenavracejí. Uskutečňuje se následujícím setkáním se skupinou, návštěvou duchovního, telefonátem s účastníky či s vedením jednotky, osobními konzultacemi. Za podmínek, že si to situace vyžaduje se provádí předání účastníků do terapie (Matoušková, 2010).

Debriefing se může odehrávat v 7 fázích:

- I. Úvod.**
- II. Společný průzkum události za pomoci jednotlivých zkušeností.**
- III. Fáze přemýšlení.**
- IV. Fáze smyslová.**
- V. Fáze reakční.**
- VI. Fáze normalizace.**
- VII. Plánování budoucnosti** (Ministerstvo vnitra GŘ HZS ČR, [b. r.]; Vold som Udtryksform, 2024).

Počáteční fáze je „Úvod“, kde dochází ke stručnému seznámení se s týmem uskutečňujícím metodu. Tým zde objasňuje: co je to debriefing, proč se provádí, vyzvedává, že nejde o vyšetřování či kritiku, podtrhuje důvěrnosti, pozice a hodnosti osob během metody nehrají své funkce. Druhá fáze zahrnuje společný průzkum události za pomoci jednotlivých zkušeností od ovlivněných osob. Třetí fáze se označuje za „Fázi přemýšlení“. V této fázi se vedoucí pracovník debriefingu doptává na myšlenky zúčastněných po incidentu, při něm a před ním. Může se použít např. následující otázka: jaká byla z účastnickova pohledu první či nejvíce výrazná myšlenka. Čtvrtá fáze nazývána jako „Fáze smyslová“ spočívá v tom, že se zde účastníci osoby slovně vyjadřují ohledně svých různorodých vjemů pocházejících ze smyslů, které měli během probíhání incidentu. Tým se například může ptát na otázku typu: jaký byl z účastnickova pohledu nejhorší úsek události (Ministerstvo vnitra GŘ HZS ČR, [b. r.]; Vold som Udtryksform, 2024).

V páté fázi jež se nazývá „Fáze reakční“ se účastníci osoby učí detekci a osvojování reakcí na událost. Tým provádějící metodu se například ptá na otázky typu: jaké projevy se odkryli na místě/po události a zda některé projevy v jednání stále přetrvávají. Předposlední fází je „Fáze normalizace“, kde zúčastnění probírají možnosti, jak se lze vypořádat s traumatickými událostmi díky různorodým nástrojům. Těmito nástroji mohou být např.: nutnost sebezpečí, jídla, odpočinku a cvičení, komunikace s lidmi v nichž mají osoby důvěru, obnova běžných činností. Tým jim také předává informace o tom, co lze očekávat, že jsou to běžné reakce a oni jsou normální lidé. V poslední fázi nazývanou jako „Plánování budoucnosti“ je prostor pro otázky a odpovědi. Zúčastněné osoby probírají své potřeby ohledně možných následujících kroků. Pracovník na vedoucí pozici uskuteční zkapitulování celkového průběhu metody. Tým zde upozorňuje opět na důvěrnost a poté následuje konečné sdělení (Ministerstvo vnitra GŘ HZS ČR, [b. r.]; Vold som Udtryksform, 2024).

Spousta pracovišť má příznivý souhrn znalostí s neutralizací a debriefingem v období po tom, co se udály násilné incidenty. Je nezbytné poznamenat, že následky v případě užití psychologického debriefingu jsou vcelku sporné. Určité zkušenosti ukazují, že v daných situacích mohou debriefingy oběti opětovně traumatizovat a díky tomu se zachovává či prohlubuje psychologická újma. Z tohoto důvodu je potřeba si uvědomovat, že ne pokaždé jsou debriefingy dostatečné. Pracovník, který byl zasažen vysokou mírou stresu, může rovněž potřebovat udělat navíc individuální poradenství, jež mu může poskytnout například psycholog (Vold som Udtryksform, 2024).

II. PRAKTICKÁ ČÁST

6 DESIGN VÝZKUMU

Pro vypracování bakalářské práce byla zvolena metoda komparace, která se bude užívat zejména v praktické části. Sběr dat pro komparativní metodu byl zajišťován pomocí polostrukturovaných rozhovorů s odborníky z praxe, kteří se zabývají řešenou problematikou psychologické péče o hasiče. Od nich byly také poskytnuté materiály, které byly též využity pro zpracování bakalářské práce. Další informace se dohledávali v dostupných elektronických či tištěných zdrojích.

Práce má v případě výzkumu své silné i slabé stránky. Silnou stránkou výzkumu práce jsou velmi snadno a přehledně uspořádané informace, které jsou dostupné na internetu, o psychologické službě HZS ČR. Také polostrukturované rozhovory s odborníky pocházejících jak z vedení psychologické služby tak i s příslušníky, jež pomoc uskutečňují v terénu. Do slabých stránek se řadí to, že byly probádány metody zajišťování péče o příslušníky hasičských sborů v Kanadě jen za pomoci dostupných elektronických zdrojů a elektronické komunikace pouze od jedné odbornice z praxe. Z toho vyplývá, že práce měla jenom jeden pohled na samotné metody užívané v Kanadě a nedochází zde tedy ke komplexnímu probádání terénu v Kanadě

6.1 Cíl výzkumu

Cílem výzkumu je pomocí vhodně zvolených metod zjistit zda jsou současně nastavené systémy v Kanadě a České republice efektivní a řádné. K tomu se dojde za pomoci jednotlivých konkrétně určených dílčích cílů.

Dílčí cíle byly následující. **Dílčí cíl 1:** za pomoci dostupné literatury či elektronických zdrojů prozkoumat dopady traumatických událostí na hasiče. **Dílčí cíl 2:** díky polostrukturovaným rozhovorům či elektronickou komunikací s odborníky z praxe, nebo příslušníky HZS ČR, popřípadě od nich poskytnutých materiálů, zjistit jak je současný systém dle jednotlivých metodik ve sledovaných státech nastaven. **Dílčí cíl 3:** na základě zjištěných poznatků provést komparaci sledovaných států. **Dílčí cíl 4:** za pomoci diskuse týkající se komparace navrhnout doporučení, jež by se mohla vzít ke zvažení, pro zlepšení metod poskytování psychologické péče příslušníků hasičských sborů uvedených států.

6.2 Metody výzkumu

Metoda komparace byla zvolena, neboť se dá s metodou setkat i v běžných každodenních činnostech v životě a její použití je jednoduché. Výzkum pomocí komparativní metody

umožňuje prozkoumávat analogie a odlišnosti mezi zkoumanými objekty a odkrývat vzory a jejich vzájemné vztahy. Díky metodě se mohou získat hodnotné poznatky, které dávají tak možnost k lepšímu porozumění vzájemných relací a vztahů. Dovoluje tedy více do hloubky pochopit pozorované jevy pomocí uspořádaného a systematického srovnání. Tato metoda je ze široka užívána v různorodých polích působnosti odborného výzkumu a poskytuje nástroje pro uspořádané probádání a pochopení spleťových a pestrých stránek týkajících se lidského života (Mivemi, © 2024).

Metoda sběru dat pro komparaci je zvolena ve formě polostrukturovaných rozhovorů z důvodů, že má výhodu ve svém sdružování stanovisek jak nestrukturovaných tak i strukturovaných rozhovorů. Uvedené bylo v rámci bakalářské práce shledáno jako výhodné a žádoucí pro zpracování bakalářské práce. V případě stanovisek strukturované části byly tyto ohledy využívány v podobě předem připravených otázek, kterými se autorka práce dotazovala odborníků z praxe na pohledy a zkušenosti týkající se sledované problematiky. Nestrukturované části jsou využity v tom, že v případě kladení otázek bylo možné některé otázky vynechat, pozměnit jejich pořadí či se doptat na otázky, jež vůbec nebyly zařazeny do předpřipravených otázek. Je zde tedy patrné, že metoda má výhodu též v tom, že si ji autor může přizpůsobit svým aktuálním požadavkům k samotné práci. Polostrukturované rozhovory umožňují pojmut detailní a rozdílné údaje, a také výzkumníkům, jež je užijí, napomáhají v důkladném zkoumání pohledů, vnímání a samotných zkušeností dotazovaných (Salomão, 2023).

Pro rozhovory byly sestaveny předem připravené otázky (viz Příloha P II), jež se zaměřují na získání informací ohledně současné nastaveného systému poskytování psychologické péče psychologickou službou HZS ČR. Pro polostrukturované rozhovory byly vybráni: pracovnice na pozici psycholožky na psychologickém pracovišti sekce řízení lidských zdrojů a výkonu služby na GŘ HZS ČR z důvodu, že poskytne informace týkající se samotné správy a vedení z vyšší pozice. Dále pracovník z vedení v rámci kraje a bývalá krajská psycholožka ze Zlínského kraje představujících postupy v rámci krajských psychologů HZS ČR. A také dva členové TPP z Prahy a Uherského Hradiště, kteří seznamují autorku s pohledem příslušníků, jež nastavené metody užívají v praxi.

Získané poznatky z rozhovorů, materiálů poskytnutých od dotazovaných a elektronických či tištěných zdrojů byly využity pro seznámení se zabezpečením psychické péče o příslušníky hasičských sborů ve vybraných státech, jejich komparaci a předložení návrhových doporučení pro zlepšení stávajících metod, jež by se mohly uplatnit v praxi.

7 SOUČASNÁ ODBORNÁ PSYCHOLOGICKÁ PÉČE PRO HASIČE ČESKÉ REPUBLIKY A KANADY

V rámci této kapitoly se práce zaměřuje na představení současně fungujících postupů zabezpečování odborné psychologické péče pro pracovníky vykonávající službu v hasičských sborech v rámci států České republiky a Kanady.

7.1 Psychologická péče pro hasiče v České republice

Psychologická služba HZS ČR ve svých aktivitách vyplývá ze „*zákona č. 361/2003 Sb., o služebním poměru příslušníků bezpečnostních sborů, ve znění pozdějších předpisů, vyhlášky č. 487/2004 Sb., o osobnostní způsobilosti, která je předpokladem pro výkon služby v bezpečnostním sboru, ve znění pozdějších předpisů*“ (Hasiči vzdělávání, 2015). A také z náležitých vnitřních aktů vedení HZS ČR. Tato služba byla v České republice zřízena v roce 2003 (Hasiči vzdělávání, 2015; Čapková W. a Dittrichová, 2017a)

Psychologická služba spadající pod HZS ČR má celkově tři hlavní pilíře, na kterých spočívá. Jedná se o zabezpečování vhodných podkladů pro personální práci, poskytování pomoci lidem postiženými mimořádnými událostmi a zajišťování posttraumatické péče pro hasiče, kteří zasahovali v místě mimořádné události a mající z toho negativní následky. Tato péče se může také poskytovat samotným rodinným příslušníkům zaměstnance HZS ČR. (HZS ČR, © 2024c).

Služba ve své činnosti vyplývá z odborných součinností s univerzitní oblastí či dalšími institucemi, které se orientují na pomoc v psychologickém odvětví. Dále má též kooperaci s odborníky, kteří působí v jiných složkách IZS a nestátních neziskových organizacích. Aktivně je také ve spojení s mezinárodně působícími organizacemi. Tyto organizace jsou hodnotným poskytovatelem nejnovějších vědomostí ve sféře týkající se posttraumatické péče. Příkladem organizace může být „*International Critical Incident Stress Foundation*“ (Čapková W. a Dittrichová, 2017b). Volně přeloženo jako Mezinárodní nadace pro stres při kritických událostech. Služba přispívá rovněž k řešení mnoha zahraničních projektů. V této oblasti častokrát dodává zásadní postupy a popudy, které bývají zapracovány do závěrečných instrukcí pro zprostředkování péče pro zaměstnance/příslušníky, a také pro zprostředkování psychosociální pomoci osobám, jež byly dotčeny mimořádnou událostí. (Čapková W. a Dittrichová, 2017b).

Podle paní doktorky Dominiky Drahovzalové (osobní rozhovor, dne 19. 3. 2024), psychologičky na psychologickém pracovišti sekce řízení lidských zdrojů a výkonu služby, se na GŘ HZS ČR nachází metodické pracoviště, které zabezpečuje působení dílčích psychologických pracovišť nacházejících se v jednotlivých krajích. Kterýkoliv HZS kraje působící v daném kraji má právo na psychologické pracoviště. Na zmíněném pracovišti působí vždy jeden psycholog V případě hl. města Prahy je výjimka, neboť na pracovišti působí dva psychologové (z nichž jeden je vedoucí samotného pracoviště) (Čapková W. a Dittrichová, 2017a; HZS ČR, © 2024a).

Paní doktorka Dominika Drahovzalová v emailu ze dne 29. 4. 2024 píše, že v případě pracoviště, které je příslušné přímo GŘ HZS ČR, pracují tři psychologové z nichž je jeden ve vedoucí pozici psychologa. Dále se na tomto místě nachází ještě jeden asistent. V případě asistentů se asistent vždy nachází na pracovištích krajů, které mají zřízeny laboratoře pro vyšetření uchazeče o vstup k HZS ČR. Aktuálně je 5 asistentů psychologa. Těž se nacházejí psychologové na záchranném útvaru a školícím a výcvikovém středisku. Všichni pracovníci psychologické služby mohou být povoláni do operačního řízení i ze svého volna, ale neudrhuje se na pracovištích pohotovostní režim. Zmíněné se odehrává jen velmi vzácně.

Organizační struktura pracovišť HZS ČR zprostředkovávající psychologické činnosti je přímo podřízena mírou zajišťované oblasti. Tato struktura je zároveň ve shodě s náplní určených pracovních činností a je tedy v její sféře ustanoveno posláním laboranta a psychologa. Psycholog HZS ČR zodpovídá za působení psychologického pracoviště HZS ČR (HZS ČR, 2014).

Kontrolní, konzultační, koncepční, školící a metodické působení pro veškerá pracoviště vykonávající psychologické činnosti u HZS ČR zprostředkovává příslušné psychologické pracoviště GŘ HZS ČR spadajícím pod MV. Zmíněné pracoviště je současně odvolacím a supervizním odborným útvarem pro pracoviště HZS nacházející se na územích jednotlivých krajů a pracoviště poskytující psychologické činnosti v Záchranném útvaru HZS ČR (HZS ČR, 2014).

Proto, aby se zvládal posttraumatický stres je u HZS ČR určen „*Systém řízení stresu při kritických událostech*“ (Čapková W. a Dittrichová, 2017b). Tento systém je známý také skrze své anglické označení „*Critical Incident Stress Management*“ (Ministerstvo vnitřní GŘ HZS ČR, [b. r.]).

Ústředním koordinátorem pro zmíněný „Critical Incident Stress Management“ (dále v textu jen „CISM“) je psycholog ve vedoucí pozici GŘ HZS ČR spadajícím pod MV. Psychologové náležící do sboru tvoří, odborně učí a zaručují systém poskytování posttraumatické péče pro příslušníky a civilní pracovníky. Těž je tento systém zabezpečován pro osoby, které byly zasazeny mimořádnou událostí (Čapková W. a Dittrichová, 2017b).

Ve všech krajích je vytyčen TPP. K týmu patří i koordinátor TPP, kterým je příslušný psycholog HZS kraje. Tento psycholog má patřičné vzdělání proto, aby mohl zprostředkovat posttraumatickou péči. Členem TPP je pak zaměstnanec či příslušník HZS ČR, který má nad stanovený rámec vlastních povinností v práci zájem o výpomoc lidem i v této zmíněné podobě. Všichni členové TPP podstupují výcvik v „*Systém řízení stresu při kritických událostech*“ (Čapková W. a Dittrichová, 2017b). Těž podstupují odbornou preparaci v zabezpečování první psychické pomoci. Ta zahrnuje odbornou preparaci s názvem „Posttraumatická péče“ a je v časovém rozpětí 40-ti hodin, a dále specializovanou přípravu nesoucí označení „První psychická pomoc“ v minimálním časovém ohraničení 20-ti hodin. Toto rozpětí je určeno vzhledem k osnovám, které schválilo GŘ HZS ČR pod MV, a na níž je navázána kvalifikovaná příprava označena jako „První psychická pomoc II“ (Ministerstvo vnitra GŘ HZS ČR, [b. r.]; Hasiči vzdělávání, 2015;).

Tento výcvik je nasměrován tak, aby se příslušníci naučili zprostředkovávat kolegiální pomoc svým kolegům v tu pravou chvíli. Učí se zde též poskytovat první psychickou pomoc osobám, které byly dotčeny mimořádnou událostí. Jeho náplní je jak preventivní příprava na přebírání kontroly nad kritickými událostmi, jimiž se má na mysli: zlepšování psychické odolnosti, vzdělávání, pomoc v osobních strategiích překonávání stresu. Dále sem patří charakteristické posttraumatické intervence, které se poskytují osobám jež zažily událost, zejména ve formě strukturovaného rozhovoru. K těmto intervencím spadají defusing a debriefing (představeny výše). Zmíněné přípravy příslušníci absolvují před samotným začleněním do TPP. Příslušníkům TPP je obstarána výpomoc a metodické řízení od psychologa HZS kraje (Ministerstvo vnitra GŘ HZS ČR, [b. r.]; Hasiči vzdělávání, 2015; Čapková W. a Dittrichová, 2017b).

Po období, než se stanou příslušníci oficiálními členy TPP, následuje období, kdy už oficiální členové TPP se pravidelně účastní profesionální přípravy, kterou strukturuje samotný koordinátor týmu (touto osobou je standartně krajský psycholog HZS ČR), eventuálně psycholog s vedoucím postavením v HZS ČR. Tyto rutinní profesionální přípravy se uskutečňují v celkovém minimálním časovém rozpětí 16-ti hodin. V rámci kvalifikačních příprav je

zdůrazňováno poskytnutí doplňkových teoretických informací a rozšíření zkušeností členů TPP v praxi díky modelovým situacím a cvičením. Příslušníci TPP postupně navyšují své kompetence též účastí na seminářích, pracovních setkáních či odborných konferencích a také samostudiem (Ministerstvo vnitra GŘ HZS ČR, [b. r.]).

Pracoviště poskytující psychologické služby jsou ustanovena tak, že se nacházejí na každém území kraje. V případě pracovišť HZS kraje Královéhradeckého, Moravskoslezského, Jihočeského, Olomouckého a na GŘ HZS ČR pod MV se jedná o pracoviště s vybudovanou laboratoří pro uskutečňování psychodiagnostických vyšetření. Je tak ustanoveno na základě vyhlášky č. 487/2004 Sb., o osobnostní způsobilosti ve znění pozdějších předpisů. Tato vyhláška je předpokladem pro vykonávání činnosti v samotném bezpečnostním sboru. Ve všech zmíněných psychologických laboratořích je zahrnutý mimo samotného psychologa také jeho příslušný asistent. Asistent se účastní psychodiagnostických činností či dalších specializovaných činností pracoviště (Hasiči vzdělávání, 2015).

Psychologové a jejich příslušní asistenti HZS ČR provádí tyto činnosti:

- *„nabízejí pomoc v těžkých profesních i životních situacích,*
- *poskytují psychologické poradenské služby v oblasti vztahů k sobě i druhým,*
- *vyučují v odborných učilištích požární ochrany a provádí výcviky s psychologickou problematikou,*
- *publikují odborné texty, články i propagační materiály,*
- *vybírají uchazeče do služebního poměru příslušníka HZS ČR, hasiče do specializovaných funkcí HZS ČR,*
- *vybírají účastníky výběrového řízení,*
- *spolupracují se státními a nestátními organizacemi a každým, kdo projeví zájem“* (Hasiči vzdělávání, 2015).

V případě péče o zaměstnance a příslušníky HZS ČR poskytuje psychologická služba HZS ČR péči ve dvou klíčových oblastech. Jsou jimi zprostředkovávání posttraumatické péče a zabezpečování ostatních odborných činností týkající se pracovní tak i osobní oblasti. Zprostředkovávání posttraumatické péče pro zaměstnance HZS ČR je aktivitou, která má své výsledky až po nějaké uplynulé době. Nicméně tato péče napomáhá k dlouhodobé redukci možných dopadů negativního spektra nadměrné zátěže související s výkonem dané práce.

Druhá významná oblast v níž působí psychologická služba HZS ČR v péči o příslušníky je již zmíněné zabezpečování ostatních odborných činností týkající se pracovní tak i osobní oblasti, kde se jedná například o: traumaterapie, poradenství související se vztahy, meditace či podpory v případě neshod na samotném pracovišti aj. (Čapková W. a Dittrichová, 2017b).

7.2 Psychologická péče pro hasiče v Kanadě

Informace pro následující část zabývající se představením způsobů zajišťování psychologické péče pro hasiče na území Kanady poskytla paní Patty Stewart McCord. Paní McCord vlastní certifikát v CISM, působí na fakultě International Critical Incident Stress Foundation (dále v textu jen „ICISF“), a je také kanadskou zástupkyní v představenstvu mezinárodní organizace ICISF.

Podle paní Patty Stewart McCord (elektronická komunikace, dne 27. 3. 2024) je v Kanadě mnoho různých druhů systémů podpory pro příslušníky zabezpečující veřejnou bezpečnost (jimiž se má na mysli policie, záchranná služba a hasiči). Většinou jsou však týmy peer supportu proškoleny právě v CISM. Na jednotlivých odděleních fungují týmy, ale na určitých místech existuje též integrovaný program, ve kterém se občas spolupracuje. Všichni účastníci jsou vyškoleni dle jednotných modelů mezinárodní organizace ICISF pro zajišťování podpory. Samotný model ICISF je program, který je řízen peeri. Jde tedy o spolupráci při níž jsou všichni účastníci informováni a chápou své role. Tato spolupráce se odehrává mezi všemi, kteří se zapojují do poskytování pomoci.

Dále Patty Stewart McCord (elektronická komunikace, dne 27. 3. 2024) uvádí, že mezi programy také spadají pevná propojení s profesionály na duševní zdraví. A jelikož tyto vazby jsou vybudované dříve než se události stanou, je snadnější odesílat žádosti o podporu v oblasti péče o duševní zdraví a v případě nutnosti poradenských služeb s odborníkem je propojení mnohem rychlejší.

V emailu, jež napsala Patty Stewart McCord dne 22. 4. 2024, je uvedeno, že všechny kanadské provincie či teritoria si mohou samostatně zvolit programy peer podpory jež chtějí používat a dle nich se školit. Mnohé z nich však o sobě neposkytují informace, protože se jedná o interní týmy peer podpory. Tudíž se na internetu nedají dohledat komplexní informace.

V emailu Patty Stewart McCord ze dne 22. 4. 2024 píše, že v případě modelu CISM ICISF je tento model jediným majícím svou strukturu, schopnosti prováděné krok za krokem, které jsou standardizované v rámci všech modulů uskutečňující školení. Uvedené dohromady vytváří to, co se dá požadovat za nejvyšší úroveň poskytování podpory CISM. Jednotlivé modely ICISF jsou unikátní v tom, že povzbuzují jedince, aby nejdříve použili svých vlastních schopností a zdrojů. V krajním případě jim poté dávají příležitost k dalšímu využití.

Program ICISF představuje:

- posouzení,
- naslouchání,
- zakročení (s adekvátními dovednostmi),
- povzbuzování ve zdravém zvládnání,
- nauku o tématech či osobní zhodnocení,
- přehodnocení (pokud je potřeba bezprostřední posouzení),
- a pravidelné sledování během následujících několika týdnů (ke zjištění zda se zasažení posouvají správným směrem).

Patty Stewart McCord v rámci emailové komunikace ze dne 22. 4. 2024 sděluje, že v provincii Saskatchewan na mnoha ministerstvech provinčních vlád působí týmy CISM. Jedná se například o Saskatchewanskou agentura pro veřejnou bezpečnost, Ministerstvo nápravných zařízení, Ministerstvo parků a přestupků aj. Na federální úrovni má Královská kanadská jízdní policie v provincii též týmy peer podpory, které jsou vyškoleny v CISM. V případě obecní úrovně mají všechny požární sbory s placenými službami řádně zavedené týmy poskytující CISM. Na celém území provincie je přibližně 200 dobrovolných hasičských sborů nacházející se na venkově, které disponují týmem CISM schopným zasáhnout v rámci celé provincie. Z důvodu, že na celostátní úrovni není určen úřad, který by psychologické služby zabezpečoval, Kanada nemá standardizovanou strukturu pro zajišťování zmíněných služeb veřejným bezpečnostním a zdravotnickým pracovníkům.

Úkolem ICISF je se stát vůdčí organizací v oblasti vzdělávání, odborné přípravy, konzultací a služeb poskytující podporu v rámci komplexní krizové intervence behaviorálních zdravotních služeb pro záchranáře či další profese, organizace a komunity po celém světě. V Kanadě

působí dle oficiálních webových stránek ICISF 21 týmů peer supportu v rámci CISM. Seznam týmů rozmístěných na území Kanady je uveden v příloze P I (ICISF, [b. r.]; Administrativní dělení Kanady, 2023).

Canadian Institute for Public Safety Research and Treatment (dále v textu jen „CIPRST“) volně přeloženo jako Kanadský institut pro výzkum a léčbu v oblasti veřejné bezpečnosti je členem National Research Consortium neboli Národního výzkumného konsorcia (Canadian Institute for Public Safety Research and Treatment, © 2023).

CIPRST v rámci toho působí jako centrum pro výměnu vědomostí za účelem shromažďování, překladu a sdílení poznatků, které vycházejí z nejlepších současných výzkumných poznatků napomáhajícím celkovému poslání. Posláním je pomoci stávajícím i předchozím veřejným bezpečnostním pracovníkům, jejich velitelům a rodinným příslušníkům udržet a zlepšovat jejich psychické zdraví a pohodu (Canadian Institute for Public Safety Research and Treatment, © 2023).

Patty Stewart McCord ve své emailové komunikaci zde dne 22. 4. 2024 uvádí, že CIPRST odhalil přes 70 rozdílných programů krizové intervence. Některé z nich byly dobře navrženy, ale jiné byly prostou kopií programů, které již existovali. Kopie tvrdí, že zabezpečují podporu pro duševní zdraví pro personál veřejné bezpečnosti. Řada z těchto programů však fungují ve stylu „vyslechnout a nabídnout prostředky“ či „vyslechnout a odkázat na duševní zdraví“. V některých situacích to může perfektně vyhovovat, ale zřídka je to efektivní pro osoby, jež byly ovlivněny traumatickou událostí. Uvedené programy se ve velké míře spoléhají na lékaře zabývající se psychickým zdravím, kteří však nejsou v oblastech nacházející se na venkově často k dispozici.

„International Critical Incident Stress Foundation – Canada“ neboli Mezinárodní nadace pro stres při kritických událostech – Kanada je hrdým kanadským partnerem ICISF, jež podporuje koncept vzájemné podpory tzv. peer support pro personál zajišťující veřejnou bezpečnost v Kanadě. Umožňuje subjektům tyto programy zavádět pomocí principů "peer led, peer driven" (vedení peerů, řízený peeri). Počínaje nábořem schopných peerů až po zajištění odborných školení a materiálů pro poskytování řádného a efektivního provádění peer podpory. ICISF – Canada podporuje autonomní vedení týmů zajišťující peer podporu CISM po celém území Kanady (McIntosh, 2021; ICISF – Canada, © 2020-2024a; ICISF - Canada, © 2020-2024b).

Obrázek 1 Logo ICISF. (ICISF – Canada, © 2020-2024a)

Svou oblast působnosti má ICISF – Canada v zabezpečování doporučení pro vývoj, fungování a udržení osvědčených praktik peer supportu pro personál zajišťující kanadskou veřejnou bezpečnost. Albertská vláda v Kanadě i organizace v Saskatchewan převzaly ucelený model a provinciální síť jež poskytuje prostředky a pomoc všem skupinám pracovníků veřejné bezpečnosti v uvedených regionech. Cílem ICISF – Canada je poskytovat takovou infrastrukturu, která umožní všem provinciím a teritoriím Kanady mít přístup ke zdrojům, aby rovněž mohly vytvářet takové místní sítě programů CISM (McIntosh, 2021).

Model ICISF CISM používá proškolených peerů k monitoringu, posuzování a řešení psychologických odpovědí na stres u jedinců i skupin před incidentem a po něm. Je zakládán na zásadách psychické odolnosti, rezistenci a regeneraci. Stávající struktura spočívá v tom, že oblastní síť a jednotliví partneři s vědomým souhlasem peerů rozvíjejí a spravují centralizované databáze. Tyto databáze obsahují informace o aktuálních proškolených peerech, o rozmístění, kde se zdroje vyskytují, kontaktech, místních možnostech pro vyslání vyškolených příslušníků týmu peer podpory pro osoby zajišťující veřejnou bezpečnost a o zkušenostech. Síť zabezpečuje ohlašovací strukturu, pokyny, důvěrnost, záruku kvality a výzkumu, díky čemuž jsou dosaženy nejlepší výsledky (McIntosh, 2021).

Příklady současně fungujících programů v Kanadě

Program Resilient Minds vznikl v roce 2016. Vyvinula ho „Canadian Mental Health Association“ (neboli Kanadská asociace pro duševní zdraví) Vancouver-Fraser za pomoci Vancouver Fire and Rescue Services (neboli Hasičská a záchranná služba ve Vancouveru). Program pochází z Britské Kolumbie a Ostrova prince Edwarda. Jedná se o na důkazech vytvořený výcvikový program sestavený hasiči pro hasiče zaměřující se na rozvíjení odolnosti a schopností (Canadian Mental Health Association, 2020; Canadian Mental Health Association, 2022).

Resilient Minds je sestaven jak pro profesionální tak i pro dobrovolné hasiče. Zahrnuje a seznamuje pracovníky poskytující první pomoc ve čtyřech zásadních aspektech relevantních pro jejich činnost. Jsou jimi: reakce na traumata, trauma, psychická zátěž a posilování odolnosti Program využívá nejnovější odborné literatury o stresu, odolnosti a zranění, která jsou vyvolána stresem. Také bere v potaz rozdílné zkušenosti a zdroje, jež mají dobrovolní hasiči či profesionálové k dispozici. V roce 2020 je zmíněný program rozšířen na Ontario, New Brunswick, Newfoundland and Labrador, Yukon, Manitoba, Alberta and Saskatchewan (Canadian Mental Health Association, 2020; Canadian Mental Health Association, 2022).

Příslušníci se v programu učí: rozeznávat dopady psychického traumatu/stresu v rámci sebe tak i svých spolupracovníků, komunikaci se spolupracovníky, u nichž by se mohly vyskytovat problémy, rychle, přiměřeně a bezpečně reagovat na strádající obyvatele, aplikaci svých vlastních individuálních postupů pro zvládnání stresu (Canadian Mental Health Association, 2020).

Kanadská charitativní organizace s názvem „**Canadian Critical Incident Stress Foundation**“ (dále v textu jen „CCISF“) poskytuje podporu a ochranu kanadským osobám poskytujícím služby první pomoci, veteránům a jejich rodinným příslušníkům. Smyslem CCISF je vytváření sítě programů, zdrojů a vzdělávání, která umožní a zdokonalí krizové reakce kanadské první linie a členů jejich rodin zasažených traumatem. Charitativní organizace si je vědoma, že je nezbytné poskytnout podporu nikoli jen příslušníkům v činné službě, ale též nikdy neopomíjet a podporovat děti a rodiny padlých příslušníků, jež zemřeli ve službě, na následky sebevraždy či náhlého úmrtí a také těm příslušníkům, kteří byli zasaženi traumatickými událostmi (Canadian Critical Incident Stress Foundation, [b. r.]).

Boots On The Ground je anonymní linkou pomoci. Tato linka nabízí anonymní a důvěrnou pomoc pracovníkům poskytujícím první pomoc a to v časovém období 24/7. Jde o charitativní organizaci, která je kompletně vedena a personálně zabezpečena dobrovolníky. Jejich cílem je poskytování důvěrné, anonymní, pečující a láskyplné pomoci poskytovatelům první pomoci v rámci celé provincie Ontario v Kanadě (Boots On The Ground, © 2021; Boots On The Ground Alberta, © 2022).

Obrázek 2 Logo Boots On The Ground. (Boots On The Ground, © 2021)

Anonymní linka pomoci působí i v provincii Alberta, kde se označuje pod názvem „Boots on the Grounds Alberta“. Linka poskytuje obdobnou pomoc jak v provincii Ontario pro pracovníky zabezpečující první pomoc a příslušníkům armády v rámci celé provincie. Samotný projekt se časem rozšiřuje a v současné době pomáhá všem pracovníkům poskytujícím první pomoc, mezi něž patří: policisté, zdravotníci, vojáci, hasiči, veteráni, operátoři dispečinku záchranné služby a zaměstnanci probačních/nápravných zařízení a služeb probačních či pro mládež. Služby mohou rovněž využívat civilní příslušníci zmiňovaných organizací (Boots On The Ground, © 2021; Boots On The Ground Alberta, © 2022).

Vzdělávací program peer podpory s názvem „**Wounded Warriors Canada**“ je koncipován za účelem pomoci prvním respondentům se stát způsobilými, sebevědomými a kvalifikovanými pracovníky poskytujícími peer podporu. Tito pracovníci by měli mít zvýšenou vlastní odolnost při náročných úkolech v rámci přední linie a jejich role peer podpory. Z programu mají možnost získat přínosy jak zkušenosti pracovníci poskytující peer podporu tak i začátečníci, kteří si potřebují osvojit základní poznatky týkající se peer podpory. Účastníci se seznamují s koncepty, které zdokonalují jejich dovednosti v rozeznávání a reagování na projevy traumatu a stresu v rámci sebe tak i u ostatních. Učí se zvládat rozhodující přechod z "domácího režimu" a "režimu respondenta". Cílem programu je zajistit vzdělávací a zajímavý program, který usnadní vývoj jednotlivce či týmů, z nichž pochází. Cílem je dokonce vytvářet mezi jednotlivými účastníky workshopů atmosféru sounáležitosti a opory. Program obsahuje též sdělení a materiály s sebou, které napomohou k předávání znalostí (Wounded Warriors Canada, © 2019).

Peer Support Team (volně přeloženo jako Tým vzájemné podpory) nacházející se v **Torontu** je složen ze souboru dobrovolníků z řad činných či bývalých zaměstnanců Toronto Fire Services neboli Hasičské služby v Torontu. Tým poskytuje konzultace a vzájemné poradenství. Na vyžádání jednotlivce se věnují emocionálním, duchovním, fyzickým, finančním a právním problémům. Jsou v provozu na čísle 416-338-9327 a to po celý den, 7 dní v týdnu. Tato možnost je k dispozici pro všechny členy místní organizace torontských hasičů 3888 a jejich rodinných příslušníků. Služba je bezplatná. Ve spoustě případech se náklady související s odkázáním na odborníky pokrývají zdravotními příspěvky sjednanými odbory (City of Toronto, [b. r.]).

8 DISKUSE

Tato kapitola bakalářské práce se odvíjí z předcházející kapitoly, jež podrobně představila současné zabezpečení odborných psychologických služeb pro příslušníky hasičských sborů v České republice a Kanadě. V podobě diskuse zde práce srovná systémy zmíněných států a vyhodnotí, který stát je na tom v kvalitě zajišťování psychologických služeb lépe.

8.1 Komparace

Česká republika má současný systém odborné psychologické péče o příslušníky HZS ČR zabezpečen pomocí psychologické služby spadající přímo pod HZS ČR. Tato psychologická služba HZS ČR byla založena v roce 2003 a svoji činnost vykonává na základě tří pilířů na nichž je postavena. Jedním ze zmíněných pilířů je právě zabezpečování posttraumatické péče hasičům zasaženým mimořádnými událostmi a jejich rodinným příslušníkům. Samotnou péči o příslušníky HZS ČR činí psychologická služba celkově ve dvou klíčových oblastech. Jsou jimi zprostředkovávání posttraumatické péče a zabezpečování ostatních odborných činností týkající se pracovní tak i osobní oblasti. Její prováděné činnosti se řídí legislativními dokumenty jako jsou zákony, vyhlášky aj. či interními akty, které vydal samotný HZS ČR. Na GŘ HZS ČR spadající pod MV působí metodické pracoviště, jež zabezpečuje uskutečňování činností na dílčích psychologických pracovištích v jednotlivých krajích.

V každém kraji na území České republiky jsou též sestaveny TPP, které zabezpečují psychologickou pomoc jak příslušníkům HZS ČR a civilním pracovníkům, tak i osobám, které byly postiženy mimořádnou událostí. Příslušníci, kteří chtějí uskutečňovat činnosti v TPP, musí projít školením CISM a odbornou přípravou poskytování první psychické pomoci. Poté, co jsou ustanoveni oficiálními členy TPP, se pravidelně účastní odborných příprav vedených krajskými psychology či psychologem na vedoucí pozici na HZS ČR. Příslušníci TPP postupně své kompetence též mohou navyšovat účastí na seminářích, pracovních setkáních či odborných konferencích, a také samostudiem. Služba též spolupracuje s mezinárodními organizacemi jako je ICISF, univerzitními oblastmi zabývající se problematikou, odborníky z ostatních složek IZS či nestátními neziskovými organizacemi.

Na rozdíl od České republiky si Kanada nestanovila žádný vládní či jiný úřad, který by zajišťoval jak už strukturu poskytování péče tak i samotné vymezení psychologických služeb v legislativních či jiných obdobných dokumentech. Nemá tedy ucelenou standardizovanou strukturu zabezpečování psychologické péče pro hasiče působících na jejím území.

Hasičské sbory v rámci kanadských provincií a teritorií si samy mohou určit, které peer programy budou využívat a na základě nichž budou školit. Protože existuje mnoho variant jak psychologickou službu pro hasiče zabezpečit jsou vzhledem k různým částem Kanady značné rozdíly v jejich poskytování. Též je omezení v tom, že ne každá část Kanady sdílí informace o činnosti jejich peer týmů, neboť jsou to interní týmy. Z toho vyplývá, že dohledání informací na internetu nemusí být zcela komplexní. Obvykle jsou však týmy poskytující peer support vyškoleny obdobně jako týmy v České republice v CISM.

Na jednotlivých hasičských odděleních v Kanadě působí týmy peer podpory. V rámci však několika míst je též zabudován i integrovaný program. Z toho vyplývá, že občas dochází ke spolupráci těchto dvou zmíněných systémů. Všichni účastníci, kteří zabezpečují první pomoc, jsou proškoleni z modelů jež vydala ICISF. K dalším programům zajišťování péče spadají též pevné vazby s profesionály na psychické zdraví.

Na území Kanady dle Kanadského institutu pro výzkum a léčbu v oblasti bezpečnosti je přes 70 programů zabezpečující krizovou intervenci. Z nichž některé jsou navrženy adekvátně, příkladem mohou být současně fungující programy jakou jsou např.: Resilient Minds, Boots On The Ground, Wounded Warrior Canada atd. Některé z programů jsou však jen pirátskými kopiemi dobře nastavených programů. Tyto kopie jsou založeny na lékařích zabývajících se psychologickým zdravím. Tito lékaři nemusí být k dispozici v oblastech na venkově.

Dále na území působí organizace, jež také nabízejí psychologickou pomoc pracovníkům zabezpečující veřejný pořádek v Kanadě. Jedná se o charitativní organizaci Canadian Critical Stress Founaditon či kanadského partnera ICISF „International Critical Incident Stress Foundation – Canada“.

V rámci srovnání je patrné, že systém České republiky je více srozumitelný, jasně vymezený a legislativně zakotvený na rozdíl od neexistujícího Kanadského systému, který si zakládá na proškolených pracovnících v peer podpoře. O systému v České republice je také možné dohledat komplexní informace na oficiálních stránkách HZS ČR či jednotlivých webových stránkách HZS krajů. V Kanadě se informace sice předávají prostřednictvím webových stránek jednotlivých částí, avšak některé z nich informace nezveřejňují. Kanada však disponuje rozličnými programy podpory pro pracovníky veřejné bezpečnosti, jež jsou sice v České republice patrné ale ne v takovém rozsahu.

8.2 Návrhová doporučení

Současně nastavený systém odborné psychologické péče v České republice je nastaven velmi efektivně jak pro příslušníky a jejich rodiny tak i pro osoby, jež byly zasaženy traumatickou událostí. I když je systém nastaven dobře a dle provedených polostrukturovaných rozhovorů uskutečněných s odborníky z praxe kladně hodnocen může se systém inspirovat a zlepšovat od zahraničních kolegů. Kanada sice nemá nastavený ani legislativně vymezený systém, avšak disponuje nepřehledným množstvím programů, organizací, projektů, které jsou většinou složeny buď z dobrovolníků nebo samotných příslušníků hasičských sborů. Zmínění se aktivně zajímají o psychickou pohodu hasičů, což v České republice není tak známé.

V případě Kanady by bylo ke zvážení stanovení vládního či jiného kompetentního úřadu, jež by mohl nastavit jednotnou strukturu pro poskytování psychologické péče všem hasičům nacházejícím se na území Kanady. Tento úřad by mohl být současně pověřen tvorbou dokumentů, jež by strukturu vymezovaly a legislativně ukotvovaly, stanovovaly jednotlivé působnosti, pravomoci a povinnosti kvalifikovaných osob, které by strukturu zajišťovali či další aspekty pro fungování samotného systému. Též je tu prostor pro zvážení zlepšení v případě problematiky předávání informací o psychologické péči. Bylo by zde žádoucí stanovit jednotlivým hasičským sborům nacházejícím se v provinciích a teritoriích Kanady povinnost uvádění informací buď do souhrnné databáze nebo na svých webových stránkách. Inspiraci v případě databáze by pak mohli čerpat například u ICISF v případě seznamu týmů CISM nacházejících se na jejich oficiálních webových stránkách. Vedlo by to dle autorky ke zlepšení dostupnosti a informovanosti veřejnosti i odborníků, jež se o problematiku zajímají, ale nemají patřičné konexe.

ZÁVĚR

Bakalářská práce měla za cíl navrhnout případná doporučení pro zlepšení stávajících metod zabezpečení psychologické péče pro příslušníky hasičských sborů jednotlivých států. Cíle bylo dosaženo na základě provedené analýzy z tištěných, elektronických či jiných zdrojů.

V teoretické části byly představeny legislativní či jiné důležité dokumenty, jež zakotvují a řeší sledovanou problematiku práce. Dále jsou zde vymezeny základní informace o Hasičském záchranném sboru České republiky, psychické zátěži, konkrétních možnostech jak se dopady psychické zátěže mohou projevit konkrétně u příslušníků Hasičského záchranného sboru České republiky. V závěru této části byla uvedena základní terminologie, která je nezbytná pro správné pochopení navazující praktické části. V kapitole byly též stručně popsány dvě metody, které se hojně užívají v současné praxi.

Následující částí byla část praktická, která uváděla cíle výzkumu, užitou metodu pro sběr dat a samotný výzkum, jež byl užit v práci. Poté už se práce zaměřovala na detailní představení způsobů, jak si sledované státy aktuálně zajišťují odbornou psychologickou péči pro své příslušníky či pracovníky hasičských sborů v dané zemi. Následně byla provedena metoda komparace, která jednotlivé systémy srovnala a uvedla, v čem mají jednotlivé státy svou výhodu a v čem naopak ne. V závěru kapitoly byly představeny možné návrhová doporučení na zlepšení obou způsobů zajišťování psychologické péče ve sledovaných státech.

Podle autorky práce je díky metodě komparace patrné, že největším rozdílem v systémech psychologické péče je jejich způsob zajišťování. Česká republika na rozdíl od Kanady si svůj systém zprostředkovává pomocí Hasičského záchranného sboru České republiky, který tuto oblast řídí a zastřešuje. Kanada naopak spoléhá, že si hasičské sbory nacházejících se na jejích provinciích či teritoriích, samy určí tu nejlepší možnou metodu jak si tuto péči budou zajišťovat. Objevila se zde také rozdílnost v předávání informací v jednotlivých státech. Zatímco v České republice je systém dobře dohledatelný a přehledný na webových stránkách Hasičského záchranného sboru. V Kanadě ne všechny hasičské sbory sdílejí své zastřešení poskytování psychologické péče. Z uvedeného vyplývá, že i samotná informovanost nemusí být dostačující.

Z metody je patrné, že způsob zajišťování psychologické péče hasičům v České republice je oproti Kanadě více jednotný a pevně stanovený. Kanada však na svém území má řadu dobrovolníků a odborníků, kteří nahrazují chybějící systém. Česká republika to dává tak možnost se inspirovat, a také zkusit založit nějaký podpůrný program pro hasiče.

Zajímavostí je, že obě země vycházejí z materiálů a modelů, jež vydává mezinárodní organizace „International Critical Incident Stress Foundation“, a užívají stejnou metodu jíž je „Critical Incident Stress Management“.

Obsah výzkumu bakalářské práce může posloužit účelům vzdělávání, k lepšímu pochopení, představení zkoumané problematiky široké veřejnosti, nebo osobám, jež tato problematika zajímá či se jí chtějí věnovat. Práce též přehledně popisuje způsoby zajišťování psychologické péče pracovníkům u hasičských sborů sledovaných zemí, což na systémy vrhá ucelenější pohled. Výsledek výzkumu může v budoucnu posloužit k implementaci výhod metod poskytování péče hasičům v České republice tak i na území Kanady.

Pro zpracování bakalářské práce bylo využito překladače DeepL, který umožnil kvalitní přeložení zahraničních textů. Tyto přeložené texty byly stěžejním zdrojem pro implementaci údajů do bakalářské práce.

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

Administrativní dělení Kanady. Online. In: Wikipedie. Stránka byla naposledy editována 18. 6. 2023 v 15:30. Dostupné z: https://cs.wikipedia.org/wiki/Administrativn%C3%AD_d%C4%9Blen%C3%AD_Kanady [cit. 2024-04-23].

BOOTS ON THE GROUND ALBERTA. *Who we are*. Online. © 2022. Dostupné z: <https://botgalberta.com/about/>. [cit. 2024-04-20].

BOOTS ON THE GROUND. *Who we are*. Online. © 2021. Dostupné z: <https://www.bootsontheground.ca/who-we-are>. [cit. 2024-04-20].

BRENKUŠOVÁ, Kateřina. *Vše důležité o stresu: příčiny, příznaky a jak ho zvládat*. Online. In: Gaea. 20. 11. 2023. Dostupné z: <https://www.gaea.cz/co-je-to-stres#:~:text=P%C5%99i%20stresu%20doch%C3%A1z%C3%AD%20k%20uvol%C5%8ov%C3%A1n%C3%AD%20hmon%C5%AF%2C%20jako%20jsou,n%C3%A1r%C5%AFst%20enegie%2C%205%20svalov%C3%A1%20pohtvost%2C%206%20vy%C5%A1%C5%A1%C3%AD%20pozornost>. [cit. 2024-03-03].

CANADIAN CRITICAL INCIDENT STRESS FOUNDATION. *Our story*. Online. [b. r.]. Dostupné z: <https://www.ccisf.info/about-us>. [cit. 2024-04-22].

CANADIAN INSTITUTE FOR PUBLIC SAFETY RESEARCH AND TREATMENT. *About CIPSRT*. Online. © 2023. Dostupné z: <https://www.cipsrt-icrtsp.ca/en/about-cipsrt>. [cit. 2024-04-23].

CANADIAN MENTAL HEALTH ASSOCIATION. *Program to support psychological health of firefighters expands across Canada*, Online. Nov 30, 2020. Dostupné z: <https://cmha.ca/news/program-to-support-psychological-health-of-fire-fighters-expands-across-canada/>. [cit. 2024-04-20].

CANADIAN MENTAL HEALTH ASSOCIATION. *Resilient Minds*, Online. Sep 8, 2022. Dostupné z: <https://cmhavf.ca/programs/resilient-minds/>. [cit. 2024-04-20].

CITY OF TORONTO. *Fire Services Peer Support & Wellness Resources: Peer Support Team*. Online. [b. r.]. Dostupné z: <https://www.toronto.ca/city-government/accessibility-human-rights/mental-health-in-our-workplace/resources-tools-for-city-employees/fire-services-peer-support-and-wellness-resources/>. [cit. 2024-04-20].

ČAPKOVÁ W., Martina a DITTRICHOVÁ, Zuzana. *Experience Of Systém Of Psychological Service Of Czech FRS*. Online, interní dokument. Praha: Generální ředitelství HZS ČR, 2017a.

ČAPKOVÁ W., Martina a DITTRICHOVÁ, Zuzana. *Koncepce psychologické služby HZS ČR pro období 2017-2025*. Online, PDF. Praha Ministerstvo vnitra – generální ředitelství Hasičského záchranného sboru České republiky, červen 2017b. Dostupné z: Hasičský záchranný sbor České republiky, <https://www.google.com/url?client=internal-element-cse&cx=015489265366623571386:phfh0kj4opu&q=https://www.hzscr.cz/soubor/koncepce-2017-2025-fin-010617-schvalena-315864-pdf.aspx&sa=U&ved=2ahUKEwiDyLWCot2FAxUQcvEDHdC5BaQQFnoECAAQAQ&usg=AOvVaw1TvnBbOPTcQ-UxvE-Ue22I>. [cit. 2024-04-14]. ZK

ČESKO, 1985. *Zákon České národní rady č. 133/1985 Sb., o požární ochraně*. Online. In: *Zákony pro lidi*. AION CS, © 2010–2024. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/1985-133>. [cit. 2024-01-23].

ČESKO, 2000. *Zákon č. 239/2000 Sb., o integrovaném záchranném systému a o změně některých zákonů*. Online. In: *Zákony pro lidi*. AION CS, © 2010–2024. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2000-239>. [cit. 2024-01-23].

ČESKO, 2003. *Vyhláška č. 432/2003 Sb., kterou se stanoví podmínky pro zařazování prací do kategorií, limitní hodnoty ukazatelů biologických expozičních testů, podmínky odběru biologického materiálu pro provádění biologických expozičních testů a náležitosti hlášení prací s azbestem a biologickými činiteli*. Online. In: *Zákony pro lidi*. AION CS, © 2010–2024. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2003-432>. [cit. 2024-02-26].

ČESKO, 2007. *Nářízení vlády č. 361/2007 Sb., kterým se stanoví podmínky ochrany zdraví při práci*. Online. In: *Zákony pro lidi*. AION CS, © 2010–2024. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2007-361>. [cit. 2024-02-26].

ČESKO, 2015. *Zákon č. 320/2015 Sb., o Hasičském záchranném sboru České republiky a o změně některých zákonů (zákon o hasičském záchranném sboru)*. Online. In: *Zákony pro lidi*. AION CS, © 2010–2024. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2015-320>. [cit. 2024-01-23].

DRAHOVZALOVÁ, Dominika. 19. 3. 2024. *Polostrukturovaný rozhovor* [osobní komunikace].

EUC. *Stres – proč ho prožíváme a jak nás ovlivňuje? Příznaky a léčba*. Online, článek. 22. srpna 2023. Dostupné z: <https://euc.cz/clanky-a-novinky/clanky/stres-proc-ho-prozivame-a-jak-nas-ovlivnuje-priznaky-a-lecba/#definice-stresu>. [cit. 2024-01-21].

FEDER, Adriana; FRED-TORRES, Sharely; SOUTHWICK, Steven M. a CHARNEY, Dennis S., *The Biology of Human Resilience: Opportunities for Enhancing Resilience Across the Life Span*. Online. *Biological Psychiatry*. 2019, vol. 86, no. 6, s. 443-453. ISSN 1873-2402. Dostupné z: <https://doi.org/10.1016/j.biopsych.2019.07.012>. [cit. 2023-12-04].

HASIČI VZDĚLÁVÁNÍ. *Psychologická služba*. Online. 21. 7. 2015. Dostupné z: <https://www.hasici-vzdelavani.cz/content/psychologicka-sluzba>. [cit. 2024-04-05].

HZS ČR. *Kontakty*. Online, článek. © 2024a. Dostupné z: <https://www.hzscr.cz/clanek/psychologicka-sluzba-kontakty.aspx>. [cit. 2024-04-06].

HZS ČR. *Podmínky přijetí do služebního poměru*. Online, článek. © 2024b. Dostupné z: <https://www.hzscr.cz/clanek/predpoklady-k-prijeti-do-sluzebniho-pomeru.aspx>. [cit. 2024-02-11].

HZS ČR. *Pokyn generálního ředitele Hasičského záchranného sboru ČR ze dne 25. 8. 2014, o psychologické službě Hasičského záchranného sboru České republiky*. Online. In: *Sbírka interních aktů řízení generálního ředitele Hasičského záchranného sboru České republiky*. 2014, částka 43. Dostupné z: <https://www.google.com/url?client=internal-element-cse&cx=015489265366623571386:phfh0kj4opu&q=https://www.hzscr.cz/soubor/43-pokyn-generalniho-reditele-hzs-cr-zde-dne-25-8-2014-o-psychologicke-sluzbe-hzs-cr.Asp&x&sa=U&ved=2ahUKEwj1haXoteeFAxW21gIHHQCoA7QQFnoECAIQAg&usg=AOvVaw0aCzGPhdbqIBtMhtqvz3vP>. [cit. 2024-02-09].

HZS ČR. *Psychologická služba: O nás*. Online, článek. © 2024c. Dostupné z: <https://www.hzscr.cz/clanek/psychologicka-sluzba-o-nas.aspx>. [cit. 2024-01-31].

HZS ČR. *Stresové reakce po mimořádných událostech*. Online. © 2024d. Dostupné z: <https://www.hzscr.cz/clanek/poradenstvi-a-psychoterapie-stresove-reakce-po-mimoradnych-udalostech.aspx>. [cit. 2024-02-06].

HZS ÚSTECKÉHO KRAJE. *Co je to IZS?*. Online, článek. © 2024. Dostupné z: <https://www.hzscr.cz/clanek/co-je-to-izs.aspx>. [cit. 2024-01-23].

ICISF – CANADA. *Background*. Online. © 2020-2024a. Dostupné z: <https://icisfcanada.com/>. [cit. 2024-04-22].

ICISF– CANADA. *ICISF-Canada's Mission and Mandate*. Online. © 2020-2024b. Dostupné z: <https://icisfcanada.com/>. [cit. 2024-04-22].

ICISF. *CISM Team Listings*. Online. [b. r.]. Dostupné z: <https://icisf.org/cism-team-listings/>. [cit. 2024-04-23].

IČESTINA.CZ. *Systém*. Online. © 2024. Dostupné z: <https://www.icestina.cz/system/>. [cit. 2024-04-15].

KOŽINOVÁ, Dagmar. *Jak zvládnout stres a posílit odolnost*. Online. Praha: Grada Publishing, © 2022. ISBN 978-80-271-4992-6. Dostupné z: Bookport, <https://www.bookport.cz/e-kniha/jak-zvladnout-stres-a-posilit-odolnost-1655904/>. [cit. 2024-02-06].

MAGISTRÁT HMP. *Integrovaný záchranný systém*. Online. © 2024 Dostupné z: <https://bezpecnost.praha.eu/clanky/integrovaný-zachranny-system>. [cit. 2024-01-23].

MATOUŠKOVÁ, Ingrid. *I záchranáři jsou jen lidé*. Online. In: Ministerstvo vnitra České republiky. 2010. Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/clanek/tema-2010-i-zachranari-jsou-jen-lide.aspx>. [cit. 2024-03-15].

MCCORD S., Patty. 27. 3. 2024. *Elektronická komunikace – kanadské metody zajišťování psychologické péče pro hasiče*. [osobní komunikace].

MCINTOSH, Diane; HOROWITZ, Jonathan a KAYE, Meghan. *Stress: the psychology of managing pressure*. London: Dorling Kindersley Limited, 2018. ISBN 978-0-2412-8627-2

MCINTOSH, Chris; SCHROEDER, Randy; SMITH, Debra; CARLETON, R. Nicholas; SAMPLE, Spence; ELLIOTT, Michael et al. *CISM Best Practise and Procedures for Training. Developing CISM Teams and Networks, CISM Response to Critical Incidents and Disasters within Canada*. Interní dokument. In: ICISF – Canada, March 2021. [cit. 2024-04-22].

MINISTERSTVO VNITRA – GŘ HZS ČR. *Metodický list číslo 12 N: Nebezpečí psychologického vyčerpání („únarový syndrom“)*. Online, PDF. In: Praha. 30. listopadu 2017. Dostupné z: Hasičský záchranný sbor České republiky, <https://www.hzscr.cz/clanek/bojovy-rad-jednotek-pozarni-ochrany-v-dokumentech-491249.aspx>. [cit. 2024-02-29].

MINISTERSTVO VNITRA ČESKÉ REPUBLIKY. *Terminologický slovník pojmů z oblasti krizového řízení, ochrany obyvatelstva, enviromentální bezpečnosti a plánování obrany státu*. Online, PDF. Aktualizován 7. 6. 2016. Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/clanek/terminologicky-slovník-krizove-řízení-a-planovani-obrany-statu.aspx>. [cit. 2024-02-09].

MINISTERSTVO VNITRA GRH HZS ČR. *Systém řízení stresu při kritických událostech u HZS ČR (Critical Incident Stress Management – CISM)*. Interní dokument. Uherské Hradiště: HZS Zlínského kraje, [b. r.].

MIVEMI. *Co je komparace – druhy a metody*. Online. © 2024. Dostupné z: <https://www.mivemi.cz/tipy-a-triky-jak-na-sebevzdelavani/co-je-komparace-druhy-a-metody/>. [cit. 2024-04-15].

NÁRODNÍ ZDRAVOTNICKÝ INFORMAČNÍ PORTÁL. *Posttraumatická stresová porucha: diagnóza*. Online, článek. 2024. Dostupné z: <https://www.nzip.cz/clanek/709-posttraumaticka-stresova-porucha-diagnoza>. [cit. 2024-02-09].

NYTRA, René. *ŠVZ HZS ČR středisko Frýdek-Místek*. Online. In: Školní a výcvikové zařízení: Hasičský záchranný sbor České republiky. © 2024. Dostupné z: <https://www.hzscr.cz/clanek/svz-hzs-cr-stredisko-frydek-mistek.aspx>. [cit. 2024-03-08].

OPATRUJ.SE. *Jak (si) mohu pomoci?: Psycholog*. Online. © 2021. Dostupné z: <https://www.opatruj.se/prvni-pomoc/jak-si-mohu-pomoci>. [cit. 2024-03-27].

POŽÁRY.CZ. *Bojový řád 9/OB: Posttraumatická péče hasičům a psychosociální pomoc osobám zasaženým mimořádnou událostí*. Online, článek. 2022. Dostupné z: <https://www.pozary.cz/clanek/56812-bojovy-rad-9-ob-posttraumaticka-pece-hasicum-a-psychosocialni-pomoc-osobam-zasazenym-mimoradnou-udalosti/>. [cit. 2024-01-21].

RICHTER, Gabriele; GRUBER, Harald; FRIESENBIHLER, Herbert; ANNA US-CILOWSKA, Anna; JANČUROVÁ, Laurencia et al. *Psychická zátěž*. Online. In: Safety Partners. Aktualizováno 2022. [b. r.]. Dostupné z: <https://www.safetypartners.cz/wp-content/uploads/2023/10/psychicka-zatez.pdf>. [cit. 2024-03-03].

SALOMÃO, Angélica. *Polostrukturované rozhovory v kvalitativním výzkumu*. Online. In: Mind the GRAPH. 20. 12. 2023. Dostupné z: <https://mindthegraph.com/blog/cs/polostrukturovane-rozhovory-v-kvalitativni-vyzkumu/>. [cit. 2024-04-18].

SEKCE PRO PSYCHOLOGII KRIZÍ, KATASTROF A TRAUMATU ČMPS. *Mobilní aplikace První psychická pomoc*. Online. 11. 4. 2024. Dostupné z: <https://psychologieprokrize.cz/mobilni-aplikace-prvni-psychicka-pomoc/>. [cit. 2024-03-19].

SERVISNÍ A OPRAVÁRENSKÉ ZAŘÍZENÍ HZS ČR. *Adresa*. Online, článek. © 2024. Dostupné z: <https://www.hzscr.cz/clanek/adresa.aspx>. [cit. 2024-03-06].

SUPERIA.CZ. *Koordinátor: Jaký je význam slova Koordinátor? Co to znamená?*. Online. © 2024. Dostupné z: <https://kdojeto.superia.cz/profese/koordinator.php>. [cit. 2024-03-28].

ŠPLÍCHALOVÁ, Anna. *Psychická zátěž*. Online. In: BOZPprofi. 29. 3. 2016. Dostupné z: https://www.bozpprofi.cz/33/psychicka-zatez-uniqueidmRRWSbk196FNf8-jVUh4EIMrKgIu0xQ7QqdDP_c0ETyMB8q2Z8oGSQ/. [cit. 2024-02-23].

VODÁČKOVÁ, Daniela, *Krizová intervence*. 4., aktualizované vydání. Praha: Portál, 2020. ISBN 978-80-262-1704-6.

VOLD SOM UDTRYKSFORM. *Defusing og debriefing*. Online. Sidst opdateret: 30. januar 2024. Dostupné z: <https://voldsomudtryksform.dk/metoder/defusing-og-debriefing/>. [cit. 2024-03-16].

WOUNDED WARRIORS CANADA. *Peer Support Training*. Online. © 2019. Dostupné z: <https://woundedwarriors.ca/our-programs/peer-support-training/>. [cit. 2024-04-21].

ZÁCHRANNÝ ÚTVAR HZS ČR. *Organizace*. Online, článek. © 2024. Dostupné z: <https://www.hzscr.cz/clanek/organizace-organizace.aspx>. [cit. 2024-03-06].

ZDRAVOTNICKÉ ZAŘÍZENÍ MINISTERSTVA VNITRA. *Syndrom vyhoření*. Online. © 2024. Dostupné z: <https://www.zzmv.cz/syndrom-vyhoreni>. [cit. 2024-04-01].

ZÍMOVÁ, Lucie. *Posttraumatická stresová porucha*. Online, článek. In: PharmaNEWS. © 2015. Dostupné z: <https://www.pharmanews.cz/clanek/posttraumaticka-stresova-porucha-2/>. [cit. 2024-02-09].

ZNALOSTNÍ SYSTÉM PREVENCE RIZIK V BOZP. *Psychická zátěž – identifikace a hodnocení rizik*. Online. © 2016-2024 Dostupné z: <https://zsbozp.vubp.cz/psychicka-zatez>. [cit. 2024-01-21].

SEZNAM POUŽITÝCH SYMBOLŮ A ZKRATEK

CIPSRT	Canadian Institute for Public Safety Research and Treatment
CISM	Critical Incident Stress Management
GŘ HZS	Generální ředitelství Hasičského záchranného sboru
HZS ČR	Hasičský záchranný sbor České republiky
HZS kraje	Hasičský záchranný sbor kraje
ICISF	International Critical Incident Stress Foundation
IZS	Integrovaný záchranný systém
JPO	Jednotky požární ochrany
MV	Ministerstvo vnitra
PEI	Prince Edward Island
PTSD	Posttraumatic Stress Disorder
PTSS	Posttraumatický stresový syndrom
TPP	Tým posttraumatické péče

SEZNAM OBRÁZKŮ

Obrázek 1 Logo ICISF. (ICISF – Canada, © 2020-2024a)	39
Obrázek 2 Logo Boots On The Ground. (Boots On The Ground, © 2021)	40

SEZNAM TABULEK

Tabulka 1 Seznam CISM týmů v Kanadě. (ICISF, [b. r.]; Administrativní dělení Kanady, 2023).....	57-58
---	-------

SEZNAM PŘÍLOH

Příloha P I: Seznam CISM týmů v Kanadě

Příloha P II: Otázky – Polostrukturovaný rozhovor

PŘÍLOHA P I: SEZNAM CISM TÝMŮ V KANADĚ

Tabulka 1 Seznam CISM týmů v Kanadě. (ICISF, [b. r.]; Administrativní dělení Kanady, 2023)

Provincie/ teritorium	ISO kód	Město	Název týmu	Číslo týmu
Nové Skotsko	NS	Chester Basin	Fire Service Association Nova Scotia CISM Team	229
Saskatche-wan	SK	Regina	Regina Police Service CISM Team	192
Alberta	AB	Medicine Hat	Medicine Hat Emergency Svces CISM Team	1896
Britská Kolumbie	BC	Port Coquitlam	BC Sheriff Service CISM Team	928
Nový Brunšvik	NB	Frdericton	New Brunswick CISM Team	397
Alberta	AB	Lethbridge	Lethbridge Fire & Emergency Services CISM Team	866
Britská Kolumbie	BC	Mayne Island	Reach Trauma Response CISM Team	882
Alberta	AB	Lac La Biche	Lac La Biche County Critical Incident Stress Management Team	266
Ontario	ON	Mississauga	Peel Regional Police Peer Support Team	504
Newfoundland a Labrador	NL	St. John's	NL Association of Fire Services	2272
Ontario	ON	Stouffville	York Regional CISM Team	365
Britská Kolumbie	BC	Smithers	Bulkley Valley Critical Incident Response Team	1889
Ontario	ON	Gooderham	Durham Region Critical Incident Stress Support Team	2269
Ostrov prince Edvarda	PE	Montaque	PEI CISM Team	1991
Ontario	ON	Gooderham	Durham Region CISM Team	1845

Nové Skotsko	NS	Berwick	Annapolis Valley Regional Centre for Education Crisis Team	967
Alberta	AB	Cypress County	Cypress County CISM Team	2376
Ontario	ON	Collingwood	Canadian Ski Patrol CISM Team	2039
Newfoundland a Labrador	NL	St. John's	The Salvation Army - Canada & Bermuda	2124
Ontario	ON	Fort Frances	Rainy River District Crisis Intervention Team	2366

PŘÍLOHA P II: OTÁZKY – POLOSTRUKTUROVANÝ ROZHOVOR

1. Jaká je současná odborná psychologická péče pro příslušníky HZS ČR? Jakými způsoby je zajišťována? Jak je zpracována?
2. Jsou zpracovány metodiky (interní předpisy) pro poskytování psychologické péče hasičům (kromě Pokynu GŘ 43/2014)? Pokud ANO jaké?
3. Jak hodnotíte funkčnost nastavení současného systému odborné psychologické péče v praxi?
4. Znáte nějaký zahraniční systém, jehož prvky by se mohly uplatnit i u nás a vedlo by to dle Vás např. ke zkvalitnění péče?
5. Byly nějaké prvky ze zahraničních systémů odborné péče v minulosti převzaty a uplatněny v současném systému? Pokud ANO jaké a odkud?
6. Konají se nějaké setkání kromě V4, kde jsou představovány odborné psychologické systémy od různých národů, kde se i porovnávají?
7. Využívají hasiči nastaveného systému odborné péče? Jestli ANO jakými způsoby ho využívají případně jakými způsoby ho mohou využít?
8. Byly v minulosti stížnosti na nastavený systém z pozice zasažených hasičů?
9. Pokud příslušník HZS ČR řeší nějaký psychologický problém, případně i dlouhodobě, jak se k tomuto staví vedení?
10. Zaznamenal/a jste dopady z traumatických událostí na hasiče? Pokud ANO tak jaké?
11. Jaké jsou nejčastější sledované psychické problémy u příslušníků HZS ČR z traumatických událostí či celkově?
12. Jakými způsoby je postaráno o tým posttraumatické péče?
13. Pocítil/a jste psychickou zátěž spjatou s výkonem Vaší profese? Pokud ANO jak se s tím vypořádáváte?
14. Zažil/a jste někdy dopady traumatizující události sám/sama na sobě, nebo v rámci svých kolegů v práci? Pokud ANO o co se jednalo a jak jste postupoval/a?
15. Využil/a jste někdy systém odborné psychologické péče?